

ჯანსაღი და
სახლი

ლორწინა
სამკურნალოდ ეხმარება
5 მილიგრამი

ი ა გ უ ბ ი :

განა სხვაზე ნაკლები მეომარი ვარ, შე ჩერჩეტო, შენა?

მ უ ს ა :

მეომარიც არის და მეომარიც, შევობარო... ვიხე ხმლის დანახვაზე თავს ბუჩქებს აჭარებებს, ის ომის შემდეგ გვირის ახელს არ უნდა ატარებდეს.

ი ა გ უ ბ ი :

ჭკუთა რომ არაგეზდნენ, მიზინ სად იყავი, შე უბედურო?

მ უ ს ა :

შენსას ვახლდი სტუმრად და მატრამ დავზარალდი. (შემთვანი ქალები, ნოატყები. მათ წინ მოუდგას ზახუ-მესღეფი)

მ უ ს ა :

რა მოხდა, ბახუ-მესღეფე, ამ ქალთა კრებულს საით მიუტ-ღებები?

ბ ა ხ უ - მ ე ს ე ლ უ :

წესა, ზემი შეილი, შამილი მოდის და შესაგებებლად მო-კრჩპართ...

მ უ ს ა :

შესაგებებლად? დაჭრილი ხომ არ არის?

ბ ა ხ უ - მ ე ს ე ლ უ :

ალაჰმა დაიფართო... აგერ შიყრიცი, ამას კვითხეთ!

მ უ ს ა :

რას გარეშებულხარ? თქვი, გამარჯვების სიბარულმა ჩა-გოყენა ქარი ნუხლებში თუ დამარცხებია სიძვარემ?

მ ი უ რ ა ღ ი :

გამარჯვებისამ, ჩემო მუსა! გაოწნებული არეკი იყო, რომ ეცებ საომრად გაწყობილი მტრის ლაშქარი გამოჩნდა. შირ-დაბარ შეგშისი ძალა არ იყო... ნაიბები ისხდნენ და თათბირობ-დნენ, ზოგი უკან დახევის მომხრე იყო... შამილმა ბრძანა: „ვაეცაცობაში სწორებულიყარნო, ზურგის ჩვენებით — ბრძოლა არასოდეს მოგვიცია... ჩვენთან არს დამკრთი, ზურგის ძალა და სიპამაცო.“ მან ამ სიტყვებით მთიელების გული აანთო. ფრია-

ლო კლდეზე რაზმი შეგზაფნა კიბიტ მამომას თათბირობა-ამრეგად, მტერი მთის ერთ ბნელ ხეზე შევიტყუეთ. იჭკი გოყვარდეს, საქმე იშოვება ჩვენმა ბიჭებმა: დასცხეს ყოიანი და ციციბო კლდეშიდან ლოდები დააგორეს. მტრის ურცხვო ლაშქარი ეცებ დაიშალა და აირია. ამ დროს გამოჩნდა მეორე მხრიდან თვორზოხიანი, შამილი და ზევის წყვილიანი გაიანთა. იდილა მისი სახელი! დასცა ყოიანი და ვაეცაცებმაყ თავი მის-ცეს ხელჩართულ ბრძოლას. რალა ვაეგრძელთ, მტერი და-შარცხდა, შამილი ახლა აქეთ მოდის. აი, ზომ გესმით სიმღერა და საყვირას ამა!

(მოამბის მოყოფილი შედუღის, სიმღერა და საყვირას ხმები)

ბ ა ხ უ - მ ე ს ე ლ უ :

აბა, ჭაღებო. მოგზადაეთ, როცა აქ მოვლენ ახვს დააყო-რეთ ყაევილები... ციდან წვიმს თითქოს, ისე აფრქვიეთ გამარ-ჩებულთ თაიგულები (შემოდის შამილი თავისა მიუბრუნებოთ და ნაიბები)

— მადლობა ალლაჰს, რომ გამარჯვებული დაბრუნდი, შეილო!

შ ა მ ი ლ ი :

საშშაბლოსადმი სიყვარული და თავდადება თქვენ გაგვა-ტანეთ ღირსეულნო. მთის არწივებმა ცხარე ბრძოლაში გა-მარჯვება მოიპოვეს და აქ მოგიტანეს სიბარულთო... მთის უხუცესნო, გოველ თქვენთაგანა საჩიო ცოტა ჰქონდა. მაგ რამ ლუქმაპურს იყლებადი და თავისუფლების დამცველ შე-ვარდნებს საზრდოს არ აკლებდათ. რა დადებული აუღია, ხასიათის რა დიდი სიმტკიცე! პატივცემული დედებო! თქვენს მამაც შეილესს წარბშეუხრელად გზაყნიდით ბრძოლის ველზე — რა საამაყო გრძნობა მამულისადმა! ყაზი მამადში თავე-სი ორი შვილით ვედენოში მტერს თავი შეაყლა. მეორე დღეს მისმა ქვრემმა, ბრძოლაში დაღუპული ორი შვილის დედამ ჰაბუცი მამხლა: მესამეს გიგზაენა, ვაეც ღირსეულიაო... ისე აფასებს მთის ხალხს თავისუფლებას!

ხ ა ლ ხ ი და წ ა რ ი :

იდილოს მისი სახელი, იმამინაღ!

მოქმედი პირნი:

- შამილი — საჩენისა და დაღესტნის იმამი
- ბახუ-მესედუ — შამილია დედა
- შუანტი — შამილის მეუღლე
- ქაზი მამა — შამილის შვილი
- დანიელ-ბეგო — მთავარი წრჩეველი და ნაიბა შამილისა
- ქაბატ მამა
- ზანსიმურადი } ნიბები
- ქაჯიმურადი }
- ჩონთა — ჰაჯი მურადის სიმამრი
- ფატმა — ჩონთას მეუღლე
- იუსუფი — ჰაჯა მურადის შვილი:
- იანუსი } მიურადები
- იაკობი }
- სურხაი }
- ყარაუჯაო }
- ფეზი } ჩემების წარმომადგენლები
- ხასიმა }
- თვფა }
- სურენი — შუანტის ძმა
- გრომიხოვი — რუსეთის დესანტი
- ბებუთოვი — პოლკოვნიკი
- კლუგენაუ — მოქმედი არმიის სარდალი
- ბარიატინსკი — მთავარსარდალი
- ოფიცერი
- სობინი ალექსანდრე — ყოფილი ოფიცერი, დეკაბრისტი
- კუზმა } ჯარისკაცები
- ჩოპა }
- იანა

ხალხი, მოღებო, მიურადები, ჯარისკაცები და სხვა.

მოქმედაზა პირმელი

(შამილია სერანის აიჯანი, საიდანაკ მოჩანს აული და ჩამავალი მხის სხივებში წოვლვარე მახვილის მიწარეთი, სცენაზე შემოირბემს მიურადი იაკუბი, მას უკან მოსდევს წესა)

მუსა:

შენ ეი, სად გარბიხარ, იაკუბ, განა აქაც ბრძოლის ველია?

იაკუბი:

ენა დაიმოკლე, თორემ...

მუსა:

ბარაქალა შენს ვაყვაცობას, რომ გაქცევის უნარი კიდევ შეგერჩენია.

იაკუბი:

ენაკვიმატო, ჩემი სიმამაცის აშხაფი რომ იყოღეთ, ეგრე აღარ იყბედებდი.

მუსა:

განა არ ვიცი! შტერს თვალს მოჰკრავ თუ არა, მყისვე სოროსაკუნ გარბიხარ დასამალად, ახლაც სოროში შემძვრალს მოგისწარ და კული მოგეწეია...

იაკუბი:

ვაი, ბეჩაო ჩემო თავო! ჩემს გმირობაზე ხალხში სიმღერებია გამოთქმული!

მუსა:

შენს სიგლახეს რომ ხალხი გმირობად მიიჩნევს, მაშინ სატირალი უფრო მეტი გვექნება, ვადრე სამღერალი...

გ ა ი ო ზ ი — დღეს ჩარგაზის შესახვედრად მზად არის მთელი ჩვენი სასახლე...

გალაენიდან ამ დარბაზამდე
გზა ხალიჩებით დაფენილია!
ხალბი შეხედება დიდი ზეიმით!
ტაძრებზე ზარებს დარეკავენ პატივსაცემად.
მადონს გადაუხადი შეფის შესაფერს,
და დაწეს ისე ავანტირადნებ,
რომ მზის ამოსვლა ვერც შევამჩნიოთ!

დ ე დ ო ფ ა ლ ი — (სასამაჟენბი)

მოსაწონია!
(სულე ქალებს)
ჩვენც მოვემზადნეთ შესახვედრად, ქალიშვილებო!
(მზავილი შეჩურჩებო ოტის წინაშე)
ბიძჩემო!
შენ, ოტია ჩიქოვანი, საბლოუხუცესი,
იმ ხმალს მიართმევ,

ო ტ ი ა — დედოფალი ის ხმალი ხომ...

ის ეკუთვნის ნეტარსენებულს!
გარდაცვალებულს!.. სამეგრელოს მთავარს...
ის სამეგრელოს საუნჯე არის!
მთავარი უნდა ატარებდეს და სხვა — არავინ!

დ ე დ ო ფ ა ლ ი — თუ საუნჯეა,
მართლაც ეკუთვნის თავდადებულს ჩვენი ქვეყნისთვის!
მე მსურს!.. ის ხმალი შენ მას გადასცე
ერის სახელით. ჩიქოვანმა!

ო ტ ი ა — დედოფალი ასრულდეს ნება თქვენი!
(ყველანი გვიღწენ. დარჩნენ ოტია და გაიოზი)

გ ა ი ო ზ ი — (გამკილიად იცინის)

ო ტ ი ა — რა ნახე სასაცილო?

გ ა ი ო ზ ი — შენ, ჩიქოვანმა, ნათესავენი დიდი მთავრების,
უნდა მთავრთა ჩარგაზის — ვილაყა მარგალს!

ო ტ ი ა — თუკი სურს ასე ჩვენს დედოფალს?!

გ ა ი ო ზ ი — დიდი ბანია გუბნები, რომ ჩვენს მაიას,
ამ ჩვენს დედოფალს... ჩვენს ახალგაზრდას... კობია ქვრივს
გულში ჰყავს... დიას!
(ყურში)

ქვრივს უყვარს ჯარნა ვილაყ ყოფილი ნამელუქი!

ო ტ ი ა — (ეწინა)

აღარ გაბედო! მას პატივს სცემს — თავდადებულს...

გ ა ი ო ზ ი — როცა გარბევდი

არ გაეკარო ჩარგაზი დედოფალს ახლოს.
თორემ ის მის გულს მოინადირებს;
ყველაფერს ხელში წაიგდებს-მეოქი! — არ გამივორც!
შენი ბრალია, რომ დედოფალს დაუახლოვდა!
სარდლად დანიშნა ვილაყ ნათრევი ეგვიპტეში, ვილაყა გლეხი!
შენი ბრალია,
რომ მას ოსმალთა წინააღმდეგ ლაშქრობა ანდო
მან გაიმარჯვა, და ამის გამო
დედოფლის გულში მოიპოვა პატივისცემა!
და — ერთი სიტყვი — მოინადირა!

(გამკილიად იცინის)

ლაძეხი და ტანადი ჯარნა — გულში ტრფილას
ამგზნებიც არის!

ო ტ ი ა — ბუერს ლაპარაკობ შეუღებებელს!
მან გაიმარჯვა, რადგამ ჭკვიანი სარდალია,
მან ოცის ომის ოსტატობა და გულადია!
ის რომ არ იყოს ჭკვიანი და მოხერხებული,
განა გაყიდულს და ტყვეს სარდლად
ამთირნივდნენ იქ, ეგვიპტეში?
ახლა სამშობლოს დაუბრუნდა და აქაც იგი
პირველი არის!

გ ა ი ო ზ ი — ვხედავ! ვხედავ! პირველი არის!
განა აფხაზი ემუხვარა ნაკლები იყო?

ო ტ ი ა — ის შერვაშიძის კაცი იყო, აფხაზთა მთავრის.
რომელმაც ქრისტეს უღალატა
და დედოფალი არ ენდობოდა!
და ვინც ემზრობა შერვაშიძეს,
სულთანმა მონას, — შეიძლება ჯარი მიანდო?

გ ა ი ო ზ ი — რად არ ინებე, ჯარის სარდლად მე გყოფილაყავ?

ო ტ ი ა — შენ? არც შენ იყავ დარწმუნებულო,
რომ ჩვენ სულთანს მონობიდან თავს დავაღწევდით!
და ვინც არ არის დარწმუნებული, —
ვერც გაიმარჯვებს!

გ ა ი ო ზ ი — (ნაწყინი) ბოდიში!

მამ ჩიბგაზია ერთადერთია
გული დავიმწვიდოთ! ზეიმით შევხვდეთ.

(წემოდის ასანდა)

ასანდა — ბატონ ოტიას საზოგეს დედოფალი:

(ოტია ვაღია, ასანდაც წასვლას აპირებს)

გაიოზი — ასულო, მშვენიერო!

ასანდა — მე მიბრძანებთ?

გაიოზი — მამ სხვა ვინ არის მშვენიერი, ჩემო ასანდა.

თუ არა თქვენ, შელას ასული?

ასანდა — რით შემოდლაა გემსახუროთ?

გაიოზი — თქვენთვის მარად კეთილისმყოფელს

მიბრძანეთ ნე და გემსახურებით!

გამარჯვებული გეობრუნდება ჯარის ჩარგაზია!

ასანდა — სისიხარულო ამბავი არის!

გაიოზი — თქვენთვის, თუ სხვისთვის?

ასანდა — სამეგრელოსთვის!

გაიოზი — ცხადია, მაგრამ...

დედოფალს უფრო ჩეტად ახარებს

არათუ ნარტო გამარჯვება, — თვით დაბრუნებაც

მოიხლოება და ნახვა მისი!

აღბათ, თქვენ უკეთ შეამჩნევდით...

ასანდა — რას შევაჩნევდი?

გაიოზი — ისედაც ვიცის!

მაგრამ მე მინდა შევამოწმო...

ასანდა — ბატონო ზეღია!

მაგ შემოწმებით ნუ შეწუბდებით!

არც არის ჩემთვის საყურადღებო!

გაიოზი — ნუ გამიწყრები...

მე უიცი თქვენი საიდუმლო, ჩემო ასანდა!

ასანდა — არც უგ არას საყურადღებო!

გაიოზი — შეიძლება... მაგრამ, ძვირფასო...

თქვენს მშობლებს როგორ უსამართლაოდ მოექცნენ აღრე...

ო, ის საწყალი მამათქვენი — ვამეხ შეღია!

დიას, ის უნდა ყოფილიყო ჩვენი მთავარი!

მაგრამ ის მოჰკლა სატანჯიოში განსვენებულმა...

— ღმერთმა შეუნდოს —

ამიტომ არის, მათა ცდილობს გულა მოგიგოთ,

გამოისყიდოს თავისი ქმრის დინამაული
დღეს თქვენ დედოფლის სეფე ქალი ხარო!
მაგრამ ვაი, რომ დედოფალი მეტოქედ რჩება!
ასანდა — რაო? რა ბრძანეთ?

გაიოზი — არადერო, ჩემო კარგო, სულ არადერი!

ასანდა — ნუ შეიწყსებთ თავს ნურც ჩემთვის,
ნურც მშობლებსთვის!

(სკატრად)

ასლაც გამშორდით, თორემ ვიყვირებ,
რომ თქვენ ცილს სწანებთ დედოფალსაც, მის გეუღლესაც!
თითქოს მათ მოჰკლეს მამაჩემი!

გაიოზი — დიდი ბოდიში, მშვენიერო, დიდი ბოდიში!
ეს ისე მხოლოდ... მე თქვენთვის ვზრუნავ და ნებრალეებით!
მე საკმე მქონდა მეციხოვნესთან... მისთან მივდივარ...
შაბატე თუ გაწყენინეთ!

ასანდა — მამ, მიბრძანდით მეციხოვნესთან (ვაიოზი ვადის)
ო, გაიძვრა და მლიქვნელი!
უნდაოდა, ჩემი საიდუმლო ამოცკრიფა!
მან ეჭვით იცის, ჩარგაზია ჩენი საქმროა!
ცოლი ეტყოდა, მსგავსი ცბიერია!
აგერ, ვახსენე ანგელოზა, კიდევ გამოჩნდა! (განგებ იღვრისო)
ნეტავი საით მივშერები, ძვირფასო თელი?

თელი — ასანდა!
როგორ გიღიმის ნათელი სახე!
ასანდა — აღბათ, ეს ჩემი ახალგაზრდობის ბრალი იქნება!
შენ კი, მუდამ დაღერგილი ხარ! აღბათ, მიზეზი...
ხანდაზმულობა უნდა იყოს...

თელი — (ეწვინა)
როგორ? შენ...
ახალგაზრდა ხარ, სხვა კი — მთხუცი?
ასანდა — მამ ხელს რა გიმლის? იმხიარულე!
შენი შეუღლე; გაიოზ ზეღია,
სახელოვანი კაცი არის —
და ისეთი სახელოვანი,
რომ დისტრიალებს მხოლოდ დარაჯებს.
როგორც ფხიზელი მზარეული,
მზარეული თავის ჯამჭურჭლისა (იციანს).

თ ე ლ ი — შენ, შელისა „ტურფა ასულო“
 რას ნიშნავს ეგრე ლაპარაკი?
 მზარეული ორჯერ ახსენე... ვინ? ჩემი ქმარი? (გულის სიტყვად)
 შენ, ალბათ, ვაჟებ დიდი მთაგრის მკვლევარს!
 შელისა ტურფა ქალიშვილო,
 წყალობის თვალით ჩარგაზია თუ გადმოგხედავს,
 უთუოდ მისი შემწეობით ტანტს დაიპყვიდრებ! (ირინა)
 ა ს ა ნ დ ა — შენი ნათქვამი, რომ ასრულდეს, მაშინ რას იზამ?
 დარდისგან ავად თუ გახდები, წაწილს გასწავლი!
 თ ე ლ ი — ოხ, ვერ ავიტან!
 ა ს ა ნ დ ა — თუ შენა მკვლევს გინდა შეხვედვ, იქით წავიდა!
 მეცინოვნესთან მოიკითხე,
 — სხვაგან სად წავა? —
 თ ე ლ ი — (ზიზღით)
 ამ სასახლეში ჩემთვის უცნობი არაფერია,
 რომ გზა უშენოდ ვერ გაუკვლიო!
 ა ს ა ნ დ ა — (გულის მოსაკლავად)
 ვიცი, არა ხარ ოკრიბელი,
 და ისიც ვიცი,
 რომ აბაშიძის ასულს უნდასეა გაქვს ხანაგებო!
 (გაღის)

თ ე ლ ი — ერთი უცქირე! დედა! დედა! როგორ ასინებს!
 უთუოდ მივის მეოხებით დაგმობილ ვაქმენ!
 დიახ, მე უნდა გყოფილიყავ ჯარნას შეუღლე!
 როგორ ავიტან ამ დამცირებას?
 გ ა ი ო ზ ი — (შეშოდის)
 რომელ ვშმაკებს ესაუბრებ?
 თ ე ლ ი — მზარეული ხარ? მზარეული?
 გ ა ი ო ზ ი — ხომ არ გაგიჟდი?
 თ ე ლ ი — მან შეგაღარა! მან! მან! მომკალით!
 აბაშიძის გვარი დამიგმო!
 გ ა ი ო ზ ი — რამდენჯერ მიტყვამს: თუ საწყენი სიტყვა გაიგო,
 არ შეიმჩნიო, თორემ მაგით მტერს გაახარებ!
 წადი ახლავე დედოფალთან!
 ზეიშა დავაწყებთ!
 თ ე ლ ი — მართლაც ვინ არის ჩარგაზია?
 შენს თავს იმცირებ —
 ასიამოვნე აღზევებულ გლეხს!

გ ა ი ო ზ ი — ახლაა გლეხი? წინათ, გგონებ... ორი წლის წინათ...
 მისთანა, ეგონებ, მეფეც არ იყო...
 გწყინს გახსენება? კარგი! დამშვიდდი!
 მე ისერიგად მოვაწყე საქმე, რომ ჩაშხამდებამ!
 აი, შენ ნახავ! წადი დედოფალთან!
 და ვინც მზარეულს შემადარა, იმასაც ენახავ...
 წადი!

თ ე ლ ი — არა, ჯერ მითხარ... მინდა ვიცოდე...
 ისე არავეს გაუხარდებამ, ოღონდ დამცირდეს.

გ ა ი ო ზ ი — მას თავადები შეაჩერებენ, —
 ჩვენი ფაღავა მოდლის საღებრით!
 ხოლო დედოფალს ალოდინებს... ეს კი რას ნიშნავს,
 რომ ის დედოფალს არაფრად აგდებს!..
 (ატყდება ზარების რეცა)

წადი! წადი!
 გესმის, დარეკეს!
 წადი დედოფალთან!

თ ე ლ ი — მე სად წავიდე, თვით მობრძანდება!
 (შეშოდის დედოფალი. მოსდევენ: ოტია და ამალი)

დ ე დ ო ფ ა ლ ი — (გახარებული)
 ზარებით გვამცნობენ!
 ჯარნა ჩარგაზია უკვე ახლოა...

თ ე ლ ი — დიახ, მობრძანდება!
 გმირი საამაყო — ჯარნა ჩარგაზია!
 რა დღეს შევესწარ!... — უნეტარეს ბედნიერებას!

დ ე დ ო ფ ა ლ ი — დიდად მახარებ, ჩემო თელი, მოლბენილი ხარ!
 მახარებს დიდად შენი მკვლევაც,
 რომ ეს შეხვედრა კარგად მოაწყო!
 მაშ მალე მოვა?!
 გ ა ი ო ზ ი — მალე, დედოფალი!
 ალბათ, თვითონაც მოისწრაფის...

დ ე დ ო ფ ა ლ ი — ჩვენი ქვეყანა არ მოსწრებია
 უფრო უკეთეს ბედნიერებას!

ო ტ ი ა — მახსოვს, ვიყავით უბედურ დღეში,
 როდესაც მტერმა, გააფთრებულმა,
 მოსრა ყულევი და ანაკლია!

დ ე დ ო ფ ა ლ ი — დღეს სამუდამოდ განთავისუფლდა!

თუ ვაიხსენებ, ეის გვიჩვენებდა დამორჩილებას?

(გაიხსნა უცქერის)

გაიოზ, გახსოვს?

გაიოზი — ბოდიშს მოვიხდრი, დედოფალო!

მე ვიყავ მხოლოდ დაეჭვებული,
რომ საჭმელ გვექონდა ძლიერ სულთანთან!

დედოფალი — მაშასადამე, ჩვენ შეგეძლებოდა, რომ მოძალადეს,
ქვეყნის დამპყრობელს, პასუხი გავცეთ!

(დედოფალს უხუცეს)

ჩემთან ხლებას რად აგვიანებს?

თელი — ო, დედოფალო, დიდი კაციაა
აღბათ, იწებებს, როცა თვითონ მოესურვება!

თუმცა მან იცის, ელოდება მას დედოფალი!

დედოფალი — როდესაც ვინდა მალე შეხვდეთ, ლოდინს ვერ იტან
მოუთმენლობა წუთებს ითვლას...

გაიოზი — სხვა მას ელოდოს, ახლა მისთვის არაფერია!

(საბჭუმღიმი იცქირება)

ერთი უცქირეთ!

არა, ამას კი არ მოეულოდა!

ჩვენ ველოდებით, ეს კი საუბრობს ვიგინდარებთან!

თელი — ნუთუ მართლა? უი, ჩემს თვალებს!

ეს ხომ ჩვენი დამცარებაა...

გაიოზი — არავითარი!

ვისაც აფასებს... ვინც მას მოსწონს... მასთან საუბრობს!

თელი — ყბედი ფაღავა მოსწონს... აფასებს...

ჩვენ გვგლოდინებს?..

დედოფალი — მიტომ აცოვენებს?

გაიოზი — ნუ გეწყინება, დედოფალო!

თელი — იქნებ არც იცის,

კარის ზრდილობა! აბატივია!

იგი დაბალი წრიდან არის... ის ხომ გლუხია...

დედოფალი — (ნაწყინი, თავშეკავებული) — ძვირფასო თელი!

მის ზრდილობას ერთხელ აქებდი,

როცა არ იყავ გათხოვილი...

მისე დაბალი წოდებაც, მახსოვს, დიდად მოგწონდა!

(სასწამს ჩაიციან, ახლო ვაწითლდა და ასანდას ვამანიდგურებელი
თვალთ შეხვდა)

არ ვწყინს სრულებით...

რა მოხდა განა?

იქნებ რაიმე დავალებას შეოპრებს აძლევს?

ასანდა — დიახ, რაიმე დავალებას...

ქვეყნისთვის ზრუნვა მთავარია!

გაიოზი — არა!..

შერისხულ აზნაურებს ესაუბრება!

აი, რას ნიშნავს გამარჯვება! საუბრე ესხმება!

მცირე და დიდი — ყველა მისთვის გასართობია!

და, აღბათ, ფაქრობს, ტოლი არა ჰყავს!

დედოფალი — შეუძლებელია!

გაიოზი — თურნე უოფილა შესაძლებელი!

ასანდა — ბატონო ვაიოზ, თქვენი მსჯელობა იმას ვეაგონებს,

თუ მის ადგილას თქვენ იქნებოდით.

ნაჭებ ზრდილობას უკუაგდებდით

და ტოლიც არეინ გეყოლებოდით!

(ბგლია გაწილდა)

კოდოლა — (შეზრბის)

დედოფალო! ჩემს ბატონს ჩარგახიას ზრდილობა წინ გადაე-
დობა და აქეთ აღარ უშვებს! ვერ დაადწია თავი ფაღავას!
ესაუბრება ესაუბრება! და სულ ესაუბრება!

მარლანია — (შეზრბის)

გვიშველეთ რაიმე! ფაღავა! ფაღავა!

ლაპარაკობს და მის ლაპარაკს არ უჩანს ბოლო! თუმცა, აგერ!
ნადლობა ღმერთს, თავი დაუდწევია!

(მოპრებს შემოაქვთ ნადავლი დროშები და დედოფალს ფეხთ წინ დაუ-
ყრიან. შემოდის ჩარგახია)

ჯარნა — ჩვენმა ნახვილმა, ქლევაქოსილმა, დაამხო მტერი!

თავისუფალია: ჭალაღადი, ნაბადა, ყულევი და ანაკლია!

მარად ნეტარებდეს დედოფალი ნაია და მისი ერთგული ხალხი!

დედოფალი — ამყობს შენი უაყვაცობით ჩვენი ქვეყანა!

მიიღე ჩემგან, დედოფლისგან, დიდი მადლობა,

და მცირე ჯილდო...

(ხელს გაუწვდის ჯარნა ეამბორება)

ოტია — (მიაქვს ხმალი)

აი, ეს ხმალი!

მამულის მოამაგეს და ხალხის სიამაყეს
ეძღვნება ხმალი საგვარეულო!..
შეიბი და გამშვენებდეს სახელით დამშვენებულს!
ყველანი — ხარობდეს ჩენა გამხარებელი!
ხარობდეს წარად მტერთა მძლეველი!
ჯარნა — დღეს ჩემზე უფრო ბედნიერი არავინ არის!
გაიოზი — (თაინსთის)
ეს პატივი ჩემი ბედრი უნდა ყოფილიყო!
ჯარნა — მაღლობას ეწირავ დედოფალს და ქვეყნს უხუცესთ!
გაიოზი — (მოლხენილ)
ახლა კი გემართებს სუფრაზე ღვინი!
გთხოვთ, ბატონებო, ახლა ნადიმზე.
დედოფალი — დიახ! ნადიმზე... თქვენ მიბრძანდით... ჩვენც
გიახლებით...

დედოფალი — დღეს მასპინძელი გაიოზია! მიბრძანდით, მოვალ!
ჩვენ ერთად მოვალთ!
(ყველანი გადიან. დარჩენენ დედოფალი და ჯარნა)
დედოფალი — შენგან დიდად ვარ დაეალებული!
შენ ასახლე ჩემი ტახტი და დედოფლობა!
ვინც ნოწყალებას მოელოდა ოსმალეთიდან,
გარიყულია!
ვგრძნობ სიამაყეს, რომ შენ გამოჩნდი!
ო, არა მარტო სიამაყეს... მთელი არსებით...
და ნეტარებით... აღსავსე გულით...
ჰო, იმას ვაზნობ: გული გენდობა!
მოსიყვარულე ჩემი გული... რომ მე ჯერ კიდევ...
საზრუნავი მაქვს...
შემდეგ გეტყვოდი... ვარჩევ კი ვითხრა...
მსურს კიდევ ერთი დავალება შენ შემისრულო!
ჯარნა — სიცოცხლე დაუთნობ და შევიძლებ მის შესრულებას!
დედოფალი — დიახ, მირჩევდნენ, რომ სულთანი ყოფილიყო
ჩვენი მფარველი,
მაგრამ შენ მოგანდე და მის მტარვლობას სამუდამოდ ბოლო
მოეღო!

მაგრამ კიდევ არიან სანეგრელოს
შინაური მტრები,
რომლებმაც თავი შეაფარეს აფხაზეთის
მთავარს შერვაშიძეს — განაჰმადიანებულს!

ეს შინაური მტრები,
მათ შორის მოხუცი შელია, ასანდას ბიძა —
აფხაზეთიდან მოქმედებენ,
რომ ტახტი წამართვან
და ისევ სულთანის მფარველობა მიიღონ.
ესენი ყველგან გზავნიან კაცებს.
იმერეთის საზღვრებთან ჩემი ქვეშევრდომნი ამოჯანყეს.
— ასე მომახსენებს გაიოზ ბედი —
შენ წახვალ იქ საქმის მოსაგვარებლად
და თუ საჭიროდ დაინახო, — იხმარე იარაღიც!
ჯარნა — მიბრძანე, შაად ვარ!
ცეცხლში ჩავდგები თქვენი გულიათვის.
მხოლოდ გახსოვდეთ თქვენი პირობა.
როცა თავს ვიდე სულთანთან ბრძოლა.
ოდესღაც იყო საქართველო ერთი მთლიანი
და დღესაც უნდა ასე იყოს — ასეც იქნება.
მაგრამ თუთ ესეც, მოზღვავებულ მტერთა წინაშე,
ჩვენს მკვიდრ მომავალს და სიკეთეს ვერ ყოფს უზრუნველს.
ამიტომ არის ქართლის მეფე წინ იშვირება
და ეძებს სანდო მოკავშირეს და სანდო მფარველს.
ეს გაბლავს დიდი ქვეყნის მეფე, მეფე რუსეთის.
მაშინ გვექნება ერთი ზრუნვა განუყოფელი.
გვექნება ერთი და საერთო ძალის სინტიციე.
ვარშემორტყმული მტერი მაშინ ვერას დაგვაკლებს,
რადგან რუსეთი გვეყოლება ძლიერ მფარველად.
დედოფალი — ოტიაც მაგას მირჩევს მუდამ... მაგ საქმეს
განდობ...
ჯარნა — არ უნდა იყოს სამეგრელო გამოთიშული
ჩვენი საერთო სამშობლოდან — საქართველოდან!
დედოფალი — კვლავ გიდასტურებ...
ჩემი ერთგული მეგობარი შენ უნდა იყო!
და ამოქმედე... სრულად გენდობი, სრულად! სრულად!
აი, ეგ ხმალი ერმა მოგიძღვნა,
ეს კი — პირადად ჩემგან მიიღე!
(მეპედს აძლევს)

ამ სანეტარო, ბედნიერ დღის მოსაგონებლად!
ერთიც იცოდე!
და თუ ოდესმე შენს წინააღმდეგ ცუდი იზრახეს,

ჰაგისმა ქმარმა მოჰკლა ვერაგულ!
 მოჰკლეს ჩემი ძმაც! ვნგურის ციხეში...
ჯ ა რ ნ ა — ეგ ხომ შეც ვიცი, ნუ ვაიხსენებ!
 დედოფალი არ არის დამნაშავე!
ა ს ა ნ დ ა — შეკვლელობაში არ არის დამნაშავე.
 მაგრამ მშობლების ტახტს და გვირგვინს ეპატრონება!
 ამიტომ უნდა მოვიცილო...
ჯ ა რ ნ ა — მთიცილო?
ა ს ა ნ დ ა — ის უნდა მოკვდეს.
ჯ ა რ ნ ა — ასეთი სათაო პიროვნება
 შენ ამბობ მაგას?
ა ს ა ნ დ ა — ვამბობ და შენ იმედი მაქვს!
 ჩენი ბიძა აფხაზეთში გადახვეწილ,
 ბეჟან შელია!
 ახლა დრო დადგა, დაუკავშირდე!
ჯ ა რ ნ ა — ჰოო! შენი ბიძა! ბეჟან შელია...
 მაშ ის ვაჭეზებს?
ა ს ა ნ დ ა — მთაზრეებიც ჰყავს!
ჯ ა რ ნ ა — გულუბრყვილო ხარ! გულუბრყვილო...
 და ამიტომაც საყვარელი ჩემო ასანდა
 ასე მეგონა შეგაერთობდა ფოთლის შრიალი
 და შეპკი, ხვდავ, რა აზრები გასულდგნულუბენს!
 და რომ შენ აპყვე ამ შენს ბიძას — ბეჟან შელიას,
 სამეგრელოში გაჩაღდენა შფოთი, სისხლას ღვრა
 ხოლო ნაყოფი — არავიფარო!
 ისიც არ იცი, ძლიერ მეტაქვს — დედოფალ მაიას —
 დამარცხებ, თუ შენ დამარცხდები!
 ეგ არ მოუტანს ჩვენს ქვეყანას ბედნიერებას!
 და ამის გარდა —
 ბიძაშენი, ბეჟან შელია,
 საქართველოსთვის არის მეტად საწიში მტერი!
 — ნუ გეწყინება, მომისმინე —
 ის ქართველებად არ სთვლას მეგრელებს,
 თურქეთისაკენ უჭირავს თვალი.
ა ს ა ნ დ ა — ეგ შე არ ვიცი!
 ის იმედს შიძლევეს, ის მე მპირდება...
ჯ ა რ ნ ა — დაპირებას არა აქვს ფასი!
 ის მტერი არის შენიც, ჩემიც და ჩვენი ქვეყნის!
 ჩვენი ცხოვრების...
 ის საქართველოს მტერი არის.

ა ს ა ნ დ ა — არა! შენ სცდები!
 ბიძა იგი და მის ვენდობი!
ჯ ა რ ნ ა — მე არ ვენდობი?
 ან შენ გგონია, ის შენთვის ზარუნავს?
 არა, ძეარფისო... შენ იმის ხელში... იარაღი ხარ...
 გამაგებინე!
 შენ ტახტი გინდა, თუ ხალხისთვის ბედნიერება?
ა ს ა ნ დ ა — ორივე ერთად!
ჯ ა რ ნ ა — განა ქვეყანას ის წარმართავს საკეთილდღეოდ,
 ვინც ისწრაფის ოსმალეთისკენ?
ა ს ა ნ დ ა — წერილს გიჩვენებ... მისამხედველს წერილს გიჩვენებ!

(ასანდა გაღის)

ჯ ა რ ნ ა — მე თითქოს ჯარო ნოვიშორე ოსმალეთისა
 და საშინელი მტერი თურმე ძლია უოფილა!
 გადახვეწილი მას აქეზებს, ხარს აგლეჯინებს!
 და გამოუცდელს, გულუბრყვილოს სჯერა ბიძისა.
 მე რა ვიღობო? ასე უცბად რა შთავაგონო?
 შესაძლო არის გახედღეს კიდევ! და სახიფათო
 მოიძოქმედოს... რა ვიღობო? თ, ვიცი... ვიცი.
 შელიას მახე!
 მე მას წევიბყრობ,
 ხოლო დედოფალს ესთხოვ აპატიოს სიკვდილით დასჯა.
 ამით მე ეახსნი დედოფალსაც და ჩემს მიჯნურსაც!
 სამეგრელოსაც ასცდებო შფოთი!
ა ს ა ნ დ ა — (შემობის)
 აი, წერილი წაიკითხე...
 აქ დაწერილებით მისახავს ვეგმას...
ჯ ა რ ნ ა — ვიცი, ასანდა! ენა ტკბილია
 და დაპირებას ხარჯი არ აივებს!
ა ს ა ნ დ ა — მაშ შენ თანახმა არა ხარ, რომ...
 რომ შენ ბიძაჩემს — ბეჟან შელიას — მხარი მისცე
 და კავშირი შეჭრა?
ჯ ა რ ნ ა — ბეჟან შელიას! ნეჟანს...
ა ს ა ნ დ ა — არა ხარ თანახმა?
ჯ ა რ ნ ა — (ცდილობს აზრი ვაუფანტოს)
 ერთი უცქირე ამ მშვენიერს და მზიან დილას!
 რა რიგ ზეიმობს დღეს ბუნება, თვალწარმტაცია!
 ამ დროს... იქ! შორს... შორს... ჩემს ბავშვობაში

მოხუც ჯანდასთან დალაღზე თბებს ვაძოვებდი.
მტაცებელ აფთარებს და უძლებ მგლებს შახეს ვუგებდი!
ნახეს! შახეს!

მაგრამ დაგვეცნენ აბრაგები — ისინიც მგლები —

მე ვაძიბავს და ტყვედ გამჟიდეს...

მოგზავდი ქაირში!

ჩემი მყოფელი იყო სარდალა!

თხუთმეტი წელი დავაგ მე ნასთან!

გრახელ, როდესაც იგი მოჰკლეს, ჯარს მე წარუქცხ

და ვაეზარჯვე... იქაც მე მტერა მახე დავოგე!

შახე! შახე!

მაგრამ მე მუდამ თვალწინ მუდგა ჩემი ქვეყანა...

მოვისწრაფოდი სულთ, გულთ და, აი, მოველ...

მოველ და ვნახე, რომ სამშობლო დაგლჟილია...

ასანდა — ვინდა ვამართო დაპარაკით... ჩემი თხოვნა კი...

თუ ვერ ვადაწვევებ...

მაშინ ჩემდანი სიყვარული შენ არ გქონია!

ნამ ვრთგულუბას, შითხარ, რატომ მეფიცებოდი?

არ გინდა ჩენთვის თავდადება? თავის განწირვა?

ნამ სიყვარულის შენი ფიცო ფუჭი ყოფილა!

ჯარნა — შოიცა, ასანდა! ნუ სცხარობ, ასანდა!

გვიქრობ, წერილა ვის ვავატანო?

გვიქრობ ჯოდალი ვამოპადგეს... კარგი იქნება!

ის აფხაზია და გზებიც იცის...

ჩემთვის სანდოა და გამოცდილი...

ასანდა — ახლა კი მჯერა, რომ ჩემთვის ზრუნავ,

და სიყვარულსაც აფასებ ჩემსას...

ჯარნა — ახლანდელ ქვეყით ნუ ვაზომავ ამ გულის გრძნობას!

შენდანი ჩემი სიყვარული უფრო ღრმა არის,

უფრო ნათელი!

აი, ვწერ წერილს ბეჭან შელიას.

(წერს)

„უნდა მოხვიდე დედაქალაქში...

... უცხად შევიპყრობთ... დედოფალ შაიას“.

ასანდა! ხომ შევიპყრობთ დედოფალს?..

ასანდა — ჩემს ხელთ იქნება!

(ვალფხვია)

ჯარნა — შენ აახიფითო საქმეს იწყებ...

თუ წახველ სადმე,

ხომ იცი, ზვალ უკვე მე აბაშისკენ მივემგზავრები.

შენ აქ დიდი სიფრთხილედ გმართებს,

თუ სადმე წახველ,

საიდუმლოდ უნდა წახვიდე!

ჩემი კაცები გცხოლებიან ფირულ მცველებად!

მაგრამ შენც გქონდეს იარაღი... და თან ატარე...

მე ეს დამზაჩა ქაირში მიძღვნეს.

როცა მირჩევდნენ ჯარის უფროსად!

(დამზაჩას ვადასცემა და იძახის)

ჯოდოლი!

ჯოდოლი — კარზე ვარ, ბატონო!

ჯარნა — ხომ გახსოვს შარუხია?

ჯოდოლი — (იგონებს)

რომელი შარუხია... ჩავუ...

წვერი ასეთი?... ცხვირი ასეთი?..

აფხაზეთში რომ დავტოვეთ — შარვაშიძეს თვალი ადევნავს...

ჯარნა — ჩუ!

ჯოდოლი — ვიცი! ვიცი! კარგადაც ვიცნობ!

„იაჟ! იაჟ!“ გურულებს აბრაზებდა!

ჯარნა — ზვალ დილით წახვალ აფხაზეთში!

შენ, აფხაზი ხარ, გზა კარგად იცი!

ჯოდოლი — ვნებაეს

ვეწვევი შერვაშიძეს.

იმ გამჟიდველს, იმ

ვაიძვერის, ქრისტეს ნოძულეს

და ამ დამზაჩით...

ჯარნა — ვიჩერდი და მე შომისმინე.

აი, ამ წერილს ჩავუტს ვადასცემ საქუთარ ზელში!

დანარჩენი თვითონ მან იცის.

ჯოდოლი — არ დავაყოვნებ. ბატონო ჩემო!

(ვალის „იაჟ! იაჟს“ სიშლელით)

ჯარნა — ნახვამდის, ასანდა!

ასანდა — ერთი ამბოჩი, მერე — ნახვამდის!

მოქმედება მეორე

პირველი მსახვე

აქანებულა გლეხობა

(ცალკისი ვილჯანში გლეხები განლაგებულან ჯგუფ-ჯგუფად, მოზიან ქალებიც, ლოძზე მოსუფუნაობით შეხვეული დროშა (ნილა), რომელსაც ორი გლეხი სდამოკიდებდა, ათაგებენ მხედრულ სიმღერას. შემოდის ვილჯი).

გ ა დ ე ლ ი ა — სად არის ჩვენი მეთაური, ბასაია?

ბ ა ს ა ი ა — აქ ვარ გადილია, რა გაიგე?

გ ა დ ე ლ ი ა — მშობლები ტყეშიაც ეძებდნენ, მაინც ვერ ნახეს,

თუმცა კვალი ტყისკენ მიდარდა.

ბოლოს ნახეს საცოდავი ქალი, ზეზე მიკრული, პირში ბურთი ჰქონდა ჩაბრალს!

თურმე ეს ქალი უხდოდათ გაეყიდნათ.

შაგრამ რაჟი მღვთარი მიჰყვა,

ვედარ მოასწრეს და ზეზე მიაკრეს...

რომ აურზაურს გადაეფლო და შემდეგ აესრულეზინათ...

წ უ ლ ა ი ა — განა შეიძლება, შური არ იძიო? ასე ამბობენ. ჩვენნი მეთაური ბასაია არ ჩქარობსო — მართალი ყოველამაა შურისძიება, ბასაია!

ბ ა ს ა ი ა — ახლა იყურე! ქვაა ქვაზე არ დაფტოვებო!

არ დაეყრიო იარაღს, სანამ ერთი თავადი კიდევ იქნება

ცოცხალი! ჰფიცავს ბასაია

ი ს მ ი ა ძ ა ხ ი ლ ი — ვო, ბასაია!

წ უ ლ ა ი ა — მოიცა, იძახიან!

ბ ა ს ა ი ა — მოდიან! კიდევ გვემატებიან.

გ ლ ე ხ ე ბ ი — აქეთ! აქეთ!

(შემოდის შეიარაღებული გლეხები)

ც ა კ ვ ა ი ა — შე ვარ ცაკვია! გამარჯობათ თქვენნი!

აა, კაცები მოგიყვანე.

ბ ა ს ა ი ა — ცაკვია, გაგიმარჯოს, მტერი დაგიმარცხოს!

რას იტყვი გლეხურს?

ც ა კ ვ ა ი ა — ყველანი მზად არიან წალენჯიხაში მოკლე გზით გადავლენ. ამბობენ: განა ჩვენი ძმები და შეილები ამიტომ იმობდნენ, რომ შემდეგ ბატონისაგან უარესი დღე ვნახოთო?

აისხეს იარაღი, არც ერთ თავადს არც ერთი მარცვალა არც ლომის, არც ფეტვის

(ბასაია აღმატრებს ქო, ასე)

არც ღვინო არც ერთი ღოჭი! კიდევ ამბობენ: პეც ღმერთმა განაჩინა, მიწაც და ბატონიცაო.

(ბასაია მართლს ამბობენ)

რატომ უნდა იყოს მიწა მარტო ბატონისაო!

მ ა თ ე-მ ღ ვ დ ე ლ ი — დასტურ! მართალი უთქვამთ! ღმერთთა ყველას დამბადებელი. ღმერთის წინაშე ყველა თანასწორია.

ბ ა ს ა ი ა — მათე! ღმერთის წინაშე კი, მაგრამ აქ, ღვინომწაზე? ღმერთი ცაშია და როცა იქ წაველთ, მაშინ ვილაპარაკოთ. ჩვენ რას გვარგებს, რომ ცაში თანასწორები ვიყოთ?

ი ა ლ ხ ი — (აღაპრად) ცაკვიათ მართალი თქვა. არც ერთი მარცვალი: არც ლომის, არც ფეტვის!

— ოჰმა შთანთქა ყველიფერი!

— ერთი შეხედვე ამ უბედურს, სხელს ძონძეში უფარავს!

— რას გეირჩევს ჩვენი მეთაური ბასაია?

ბ ა ს ა ი ა — მე იმასაც გეტყვი: მოახლეგბა. შენაყმები, პურის მცხოზლები, მზარეულეები, თუ ნებით არ მოგვემზრობიან, ძალით გამოვადევნოთ ბატონის სასახლიდან. ბატონმა თვითონ გამოაცხოს. თვითონ მოხაროს. რომელი გლეხიც ჩვენ არ მოგვემზრობა, ისიც დაეარბიოთ, რადგან რაჟი თავადს ემსახურება, მამსადაში, ჩვენი მტერია!

ი ა ლ ხ ი — დასტურ, მართალს ამბობ! არ იყოს დაზოგვა! არ იყოს დაზოგვა!

ბ ა ს ა ი ა — შენ, პეი, მათე გვაძაბია! გვიამზე რადერ იყავ კარის ხუცესი? ბატონმა ხელ-ფეხი შეგიკრა და გაყიდვას გიბირებდა?

მ ა თ ე — შემოწახულმა თორმეტმა ვერცხლმა გადამარჩინა. ერთი ვახერტილი უზალთუნია დამარჩა და ისიც იმ თორმეტ ვერცხლს მიეყლო და ისეთი წყევლა, რომ აი, ბატონებს მოეწაათ.

ბ ა ს ა ი ა — წადი, გამოიტე შენი ჯვარი და წმ. გიორგის ხატი, ხალხი დააფიცე!

მ ა თ ე — ფიცე პირს შეჰკრავს, გაგვადლიერებს!

(მათე ვაღის, ამ დროს ძაბილთ შემობრის გამოვილი ბიჭინა)

ბ ი ჭ ი ნ ა — ძია ბასაია! ძია ბასაია!

ბასაია — ბიჭინა! საიდან მორბინარ?
 ბიჭინა — წყალზე რომ მივედიოდი, ერთი უცნობი შემხვდა.
 შენს სახელს მეკითხებოდა.
 ბასაია — რაია ერთი? ჩემთან მრავალი უნდა მოდიოდეს!
 ბიჭინა — მასთან ერთი სხვაც არის. იმან მითხრა:
 ბასაია გვაჩვენეო!
 ბასაია — მერე? შენ რა უბასუხე?
 ბიჭინა — მე ვიცა, თუ კაცი გულდაგულ შოდის, და არ მოიპა-
 რება, უთუოდ ჩვენია! ამიტომ წამოვიყვანე.
 ბასაია — ყოჩაღ, ბიჭინა!
 ბიჭინა — აგერ, ვადახედე, ბილიკზე ამოდიანი!
 ბასაია — (იქორება) დედა! რაფერ დავიჯერო? ბადუკა! ვახე-
 დე, თუ შენც იცნობ! ბიჭინა, ცხენი ვის მიაბარა?
 ბიჭინა — ეგ მკ არ ვიცი, რადგან არ მიკითხავს... არც მინახავს.
 ბადუკა — (იქორება) ბასაია, ვიცნობ, ბასაია!
 ეგ ხომ ჩვენი ჯარის უფროსი იყო ანაკლიასთან! ჯარნა!
 ბასაია — ბადუკა! კარგად ვაღიანდე. იქნებ შენც გეჩვენება!
 ბადუკა — გეფიცები, არ მეჩვენება — ა, ჩარგაზია! ჯარნა!
 ა, მის გვერდით მარლანია! დუდე!
 ბასაია — ბიჭინა! ჩქარა, ბიჭინა! დარეკეთ ზარები, ყველა აქ
 ნოვიდეს.
 ვესმით? დედოფლის სარდალი! ჩვენთან შოდის.
 ვადილია — კი მაგრამ მტრად შოდის, თუ მოკეთედ?
 ხალხი — მტრად რატომ უნდა მოვიდეს — ეგ ხომ გლეხის შვილია?
 მტრად მოვა და დაგხედებით!
 (ბიჭინამ ასტეხა ზარებს რეკა შოგროვდა ხალხი. შემოდინა ჩარგაზია
 და მარლანია)

ჯარნა — ვაჟაკებს და ყმაწვილკაცებს გამარჯობათ! ჩვენ მოგე-
 რად მოესულვართ.
 ბასაია — ჩემი პატივისცემა, ხალხის პატივისცემა ბატონ ჩარგა-
 ზიას!
 ჯარნა — შენ კი მეცნობი, კარგად მეცნობი! შენ ხომ ბასაია ხარ!
 ბასაია — დიახ! ვახსოვს, მე რომ გამგზავნე რახმით,
 ცხენიდან ჩამოვავდე თურქების ბელადი.
 ჯარნა — უმაღლე ვიცან, ჩემო ბასაია!
 ხალხი — დიახ! გვახარებს კეთილი კაცის მოსვლი!
 ჩვენ ვიცნობთ ჯარნა ჩარგაზიას...
 თურქებს მაგან უტია ანაკლიასთან,

ჩვენი მხსნელია — ჩვენი ვაჟაკია.
 კეთილი იყოს შენი მოსვლა, ბატონო ჩარგაზია!
 ბასაია — მე, მართალია, ხალხმა მეთაურად ამირჩია, მაგრამ მე-
 თაურობა ძნელი საქმე ყოფილა! მე ისეთი სარდალი არ ვარ,
 როგორც... აი,
 თუ შენ იკისრებ... ალბათ, გაიგე ჩვენი გეგმები.
 მოხველ რომ დაგვეხმარო...
 ჯარნა — ბასაია! არ დაგიმალავ! მე აქ დავალეებით ვარ მოსული!
 ალბათ, შენ გამაგებინებ: რა ამბავია, რომ ეს ხალხი შემო-
 ვიკრეფია ფიშტო-დამბაჩებით, მაქასელებით, ნაჯახებით და
 ფიშტლებით?
 ბასაია — ჩვენ, ბატონო ჩარგაზია. ბატონებს გამოვუცხადეთ
 ომი ყველა სოფლებიდან ხვალ გათენებისას წალენჯიხაში
 ვიქნებით — იქ უნდა ნოვითათბიროთ — იქ უკვე სხვა სოფ-
 ლები და ხალხი გველოდება. ჯერ უნდა გადავწვათ ჩიჩუა,
 შერე დგებია... და ბოლოს ხეცია!
 ჯარნა — მიზეზი, ბასაია? მიზეზი?
 ბასაია — მიზეზი? აი, ხალხს ჰკითხე! (ხალხს) ძმებო, მეგობრებო!
 მიზეზს კითხულობს. ნამფორია, კვესალია უთხარით მიზეზი!
 მამფორია — როგორ? არ აცი თუ? ვისაც ღომი, ფეტვი და
 ღვინო მოჰყავს და ბატონს აცხოვრებს — სიცოცხლე გაგვი-
 მწარდა. ვადასახადი და ხარკი.
 კვესალია — მთავარს ათასნაირი, ბატონს ამდენივე.
 ესაკია — საური, საუდიერო, ოჩამური, სამარხვო, სასხნილო,
 საცველიერო, სამასპინძლო, ძღვენი, მეძებართა შესანახი და
 სხვა ათასი!
 მამფორია — ვინ მოსთვლის კიდევ რამდენი!
 ბარამია — აღარ შეგვიძლიან! დაჯოგდებიან ბატონები და თი-
 თო კვირით გვესტუმრებიან. ხან ერთ გლეხს ჩაუსახლდებიან,
 ხან მეორეს. ხოცავენ მუშა საქონელს.
 ხალხი — (ჩარგაზიას აქეთაქედან, ყოველ მხრიდან)
 შენ არ იცი? გლეხი რომ მიწასთან არის გასწორებული და
 გაქელილი, ეს შენ არ იცი?
 ან დავიხოცებით, ან ბატონებს ვავანადგურებთ.
 დედაკაცა — მეც მათქმევინეთ! მე, უბედურს და შერცხვენილს!
 აი, უქიორე, ეს ვაჟი ჩემი შვილია — ომში შენთან ომობდა.
 დანიშნული ყავდა. მის ბედნიერებას შეგხაროდო. ერთი თვის
 წინათ, ჯერ ეს სახლში არც კი დაბრუნებულიყო, პატარძალი
 მომტაცეს, შეგვარცხვინეს, ყელეში დაგვჭრეს.

მამფორია — შეიძლება მოათმინო? შეიძლება აბატიო? ახლა ის ქალი ჩიწვის უყავს. ამისთანა კადევ რამდენი სხვაც!

ესაკია — აი, თვითონ ამ გვასილას ხუთი ღლის წინათ დაეცნენ. როდესაც ყვირილი მოგვესმა, მივეშველენით! შევიპყარეთ ავაზაკების ნეთაერო.

ბასაია — და იცი ვინ აღმოჩნდა? გაიოზ ბედისა მოურავი! ჯონდი კანკაე!

ჯარნა — რაო? ბუღის მოურავი? რომელ ბედის მოურავი?

ბასაია — დედოფალთან რომ გახლავს გაიოზ ბედის! იმისი მოურავი!

აგერ იმ ნანგრევთან ის კანკაეა ჯაჭვით დავაბი, რომელი ჯაჭვითაც ბატონი ყმებს აბამდა — ხეალ ხალხი გაასამართლებს!

ჯარნა — მაშ, გაიოზ ბედის მოურავი?

ბასაია — არ გჯერა თუ? დედოფალთან რომ არის. ბუღისა დასტურ მისი მოურავი!

ჯარნა — აბა, შემოაყვანეთ!

ბასაია — იმისთან ერთად ერთი სხვა ნადირიც მყავს დაბნული! ის კი საეჭვოდ დაძვრებოდა და ხალხს გლახა აზრებს ასწენდა: «გეშინოდეთ სულაანისათ!» ბოლოს განოცტებეთ, აფაზუთიდან შეკრიკი ყოფილა. შერვაშიძეს და ბუქან შელიას გამოუგზავნიათ აქაურ ბატონებთან.

ჯარნა — აბა, ორივე მომიყვანონ!

ბასაია — ბოკუჩია! შემოათრევთ ძალღებნი!

(მოუხია ვიღის ამ ღრის ნემოდის მათე ჯარით ბელში. ბიჭინას უჭირავს წმ. გიორგის ხატი. ხელოანი ქუდეუს ახდაინ).

მათე — წმიდამან გიორგიმან შემუსრა ნახვლითა თვისითა ეეშაპი — ჰტტრა და სისხლისმსწელი იდამის მოდგმისა, ერთარცა გაიმარჯვა გიორგიამა, თქვენცა ვავემარჯულოთ აწ და მარადის!

ხალხი — ამინ!

წმიდაო გიორგი, წმიდაო მფარველო, შენ იყავ შენწე გაჭირვებულის.

(ხალხი გალობს).

ბასაია — ჩვენ ახალი მეგობრები შემოგვმატნენ! აგერ მამფორია, აგერ ტირია! აგერ ჯაბუა! კადევ რომლებს ხართ, წამოდექით წინ!

(რამუნაჲ გლეხი წინ წამოდგება)

დაიდეთ გულზე მარცხენა ხელი, ზოლო მუბლზე მარჯვენა ხელით სამი თითი, აი, ასე! შეეფიცოთ, რომ გლახის მართალ საქმეს არ ვუღალატებთ! შენ ჩარგაზია? ან შენი მეგობარი? თქვენც ხომ ახლად მოსულეები ხართ?

ჯარნა — მართალ საქმეს არც შეენ ვუღალატებთ!
ბასაია — მაშ დადექათ, როგორც სხვები დგანან და შეეფიცოთ ერთმანეთს.

ჯარნა — ბასაია, მე რომ არ ვიცი...

ბასაია — რა არ იცი? ჩვენ რომ გეტანჯავენ, ჩვენ რომ გვეიდიან, ჩვენ რომ გეტაცებენ გაჯებს და ქალიშვილებს — შენ ეს არ იცი?

ჯარნა — ვიცი, ბასაია! ჩემ თავზე გახომიცილია! მეც თორმეტი წლისა ვაქნებოდი, მომიტაცეს და გამეიდეს!

ბასაია — ნაშ შემოგვეფიცე, რომ იბრძოლებ ჩვენი მართალი საქმისთვის, უბედურებოა წინააღმდეგ...

ჯარნა და მარლანია — ვიბრძოლებთ!
(დგებიან შეფიცულთა შორის)

ბასაია — მღვდლო, ის დროშა...
(ღროშა მოაქვთ ხატთან. ბასაია დროშას ჩამოართმევს. ხალხს იშიშვლებს და ისე უჭირავს, თითქოს დროშას იცავდეს)
მღვდლო, თქვი ლოცვები!

მათე — ფიცითაშე შევერუგუაროთ და ესდებო აღთქმას, რომ თავს დაედებთ ერთმანეთისთვის და გლეხის საქმეს არ ვუღალატებთ.

(იმეორებენ)

ვფაცავთ რომ ჭირში და ლხინში ერთად ვიქნებოთ, როცა ბატონებს თავიდან მოვიშორებთ!

(ამეორებენ)

მახვილმა გაჰკვეთოს, ვინც ბატონს მიემბროს და რისხავდეს წმიდა გიორგი — ამინ!

ხალხი — ამინ! ამინ!

(შემოყვავთ ორი შეტყობილა)

ბასაია — აი, ესენი! აი, ის მოურავი — ჯონდი კანკაე!

ჯარნა — შენ ვისი მოურავი ხარ?

მოურავი — მე უკვე ვთქვი!

ჯ ა რ ნ ა — შენ იტაცებდი?

მ ო უ რ ა ვ ი — შე არ ეიტაცებდი, არამედ მიმყავდა! უწინ ეს თავი-
სუფლად შეშველი და გლეხი სმას ვერ დასძრავდა. ახლაც
ყმა ბატონს ეკუთვნის! გინდ ვაჭყიდის, გინდ ვადასცულის!

ბ ა ს ა ი ა — ხედავ, როგორი თავხედია თავის პატრონივით.

ჯ ა რ ნ ა — მაშ მომისმინე, ბასაია! შე ვბრძანებ დედოფლის სახე-
ლით: რათა სხვამ ვეღარ ვაბედოს მონებით ვაჭრობა, წაიყვას
ეს „ბატიოსანა“ მტაცებელი ჯონდი კანკავა და იმ სახლის
წინ ჩანოჭკიდეთ მაღალ ხის ტოტზე, საიდანაც ქალიშვილს
იტაცებდა!

ბ ა ლ ხ ი — ჰო, შენ გაიხარე! ასე! მიეზღოს! ნიეზღოს! სხვა ვეღარ
ვაბედავს!

(ხალხა ნუსკეა და გათრევენ)

ჯ ა რ ნ ა — შენ, აფხაზეთას მოციქულო! არც შენ აგვცდება სახარო-
ბელა, თუკი რაშ დაფარე.

მ ი კ რ ი კ ი — (შინც ნიხს არ ატეხს)

სულთანის გეშინოდეთ!

ჯ ა რ ნ ა — მაშ შენ სულთანის მშვერავი ხარ?

მ ი კ რ ი კ ი — შერვაშიძე — მთავარი აფხაზეთისა — და ბევან შე-
ლია სულთანს ემორჩილებიან. თქვენც უნდა დაემორჩილოთ!

ჯ ა რ ნ ა — აა! ბევან შელია და შერვაშიძე! მართალს ბრძანებ,
ისინა ემორჩილებიან, მაგრამ ჩვენ არ ემორჩილებით.

მ ი კ რ ი კ ი — შე მათი დაეილებით გაცხადებთ:

პირი იბრუნეთ სტანბოლისკენ! თქვენ არ ხართ ქართველები!

ბ ა ლ ხ ი — (ხალი აფორიაქდა) რას ამბობს? რას ბოდავს?

მოაჭერ ენა, დათხარე თვალები.

მ ი კ რ ი კ ი — სონოქარი უცლეველია!

თქვენს მზე სტამბოლში ამოდის და არა თბილისში!

ბ ა ს ა ი ა — ერთი უცქირე ან წუჰაკს!

მომიყვას აქ! გაჩერდი ჩემ პირდაპირ! მოცქირე; თვალებში
მიცქირე! შენ იცნობ მეგრულ გლეხს, ბასაიას? გაიმეორე, ვინ
ვარ მე, ბასაია?

მ ი კ რ ი კ ი — შენ არ ხარ ქართველი!

ბ ა ს ა ი ა — ამიტომ არ გინდა ვიყო ქართველი, რომ ისლამს გზა
ვაუკაფო, მოვიდეს სულთანი და ჩემს ოჯახში მოიკალათოს,
წაასხას ტყვეები და წამგლიჯოს ანაკლია! იცი რას გვიქადის
ეს წუჰაკი? ზელახლად დედითა შეურაცხყოფას, ქალიშვილე-
ბის გატაცებას, სახლ-კარის აწიოებას, მამებოს სიკვდილს.

სამშობლოს გაუბედურებას. მონობას, მონობას... ვერ ეღიბსე-
ბი, ძალლო! შეატყობინე მამამადს, რომ ჩვენ ქართველები ვართ
და ჩვენი მზე თბილისში ამოდის!

(დამბანას დაახლოს)

ჰეი, შეგობრებო და მეზობლებო!

გაშალეთ შილა. გველოდებიან წალენჯიხაში!

მოდია გლეხი და ვაი თქვენ, ბატონებო!

მ ა თ ე — (ჯვართ ზელში)

დამილოცინხართ! დამილოცინხართ!

(იგავე სამხედრო სიმღერა).

მოთხრობა მისამ

სურათი მმოთხი

ღარბანი

დედოფალი მიაა, სეფეკლები საკოვებზე მღერია:

ის არ იყო ტყე უღრანი,
არც პატარა ველი;
მონადირე შეელი ნახა,
მოცქრიალე შეელი.

ზღაპარ-იყო, ზღაპარ-იყო,
ყვავილებში ლაღად იყო!
ის შავაუალა
არ შემკრთალა

სად წავიდა შეელი?
მონადირე ელის...

ო ტ ი ა — (შემოდის, ეტყობა მოტსენარობა)

შვილო მიაა, ცალკე მინდა გელაპარაკო.

დე დ ო ფ ა ლ ი — რა მოხდა, ბიძაჩემო? სახე შემკრთალი გაქვს! —
დაგპტოვეთ დობილებო! —

(ამალა ვადია)

გეტყობა რაღაც მწუხარება!

ო ტ ი ა — რა დავალეებით გაგზავნე ჯარნი ჩარგაზია?

დე დ ო ფ ა ლ ი — რაც შენ კარგად მოგეხსენება!

ო ტ ი ა — მას უკუღმა უბოქმედნია!

დე დ ო ფ ა ლ ი — წენც აგამხედრეს?

გადაგიბირეს მოწურნეებმა?

გაიოზ ბეღია ბოლო დროს გახდა აუტანელი!

ო ტ ი ა — მაგრამ თუ მართალს ამბობს?..

დაე თუნდ იყოს საწყენი კიდეც.

გთხოვ, მოუსმინო... გაიოზ ბეღიას.

დე დ ო ფ ა ლ ი — კიდევ მოვუსმინო?

ო ტ ი ა — შენ მუდამ გამართებს ყურადღება -- დედოფალი ხარ!

დე დ ო ფ ა ლ ი — რა დედოფალი?

რაც მე კეთილად მიმაჩნია, შავად მისაზავს!

რასაც ვენდობი, ის მას აჭარწყლებს...

აბა, მე

რა დედოფალი ვარ რომ კიდევ უნდა მოვუსმინო...

(შემაიკრება გაიოზი)

გ ა ი ო ზ ი — ხარ დედოფალი, შემკობილი ნათელის სიბრძნით!

დე დ ო ფ ა ლ ი — ვინ მოგიხმო?

გ ა ი ო ზ ი — სახელმწიფო მოვალეობამ!

ვერაგ აღამიანს და შხამიან გველს

ცხრა ქერჭი და ცხრა ნილაბი ჰქონია!

დე დ ო ფ ა ლ ი — მერე, ვინ არის მაგნაირი?

გ ა ი ო ზ ი — განსაცდელში ეართ ჩვენც შენთან ერთად!

შეგობრად მჩნეული სამარეს გვითხრის!

დე დ ო ფ ა ლ ი — არ მახსოვს შენგან, სასიხარულო ამბავი გეთქვას!

გ ა ი ო ზ ი — ჯარნი ჩარგაზია მოდილატეა!

(დედოფალი შეწუხდა)

დე დ ო ფ ა ლ ი — თქვი, მხოლოდ ნოკლედ!

გ ა ი ო ზ ი — შენ ის გაგზავნე იმერეთის სანდერებისაკენ,

რომ იქ ჩაეხშო ანდრევა, შფოთი და გლეხთა ჯანყი!

რომ ჩვენს ერთგულებს მშვიდად ეცხოვრაო...

(კარებთან ფარდას ეფარება ასინდა)

რომ მას სრულიად აღმოეფხვრა შეამბოხენი,

შეგრამ ჩარგაზია...

ის მიმბრობია აჯანყებულებს.

დე დ ო ფ ა ლ ი — შენ ვერ იტან ჯარნი ჩარგაზიას!

ის შეასრულებს, რაც დავაუალე!

გ ა ი ო ზ ი — არ შეასრულა!

დე დ ო ფ ა ლ ი — საბუთი?

გ ა ი ო ზ ი — მოგახსენებ!

ჩვენი გვეკარგება უფლება და თვითარსებობა!

მცირე ხნის შემდეგ შენი ტახტიც უნდა გაუქმდეს!

რომ ეს ასეა... ჩარგაზია ამას ამზადებს!

ეს ჩანს იქიდან, რომ მას არა შეამბოხენი,

არამედ ჩვენი მომხრეები და ერთგულები:

მექი, ჩიჩუა, დგებია და ხეცია

დაურბევია! მოუწყვია გასამართლება!

ჯონდი კანკავა ჩამოუხრჩვიათ აჯანყებულებს!

ორნი ციხეში დაუმწყვდევი...
დედოფალი — გესმის, რას ლაპარაკობ?
თუ ცილს სწამებ და გინდა ამამხედრო,
— ბოლოს რჩანებ.

გაიოზი — მე პასუხს ვაგებ...
ის ხელმძღვანელობს მებაზობეებს!
თქვენ შას უბოძეთ დიდი უფლება...
და შეუძლიან მას ყველაფერს დაეპატრონოს!

დედოფალი — როგორ, ყველაფერს?
გაიოზი — სამეგრელოს ტახტსა და გვირგვინს!
დედოფალი — ამ ჩემს გვირგვინს!

(ცულში სიხარულით თავისთვის)

ო, ეგ რომ მოხდეს!..

გავცემ ბრძანებას, დაბრუნდეს უკან და მომახსენოს!

გაიოზი — არ საჭიროებს ის თქვენს ბრძანებას —
უკვე დაბრუნდა!

დედოფალი — ჯარნა დაბრუნდა?

მართლა დაბრუნდა? მერე, სად არის?

გაიოზი — გმირთებს იგი მსაჯულთ გადასცე!

დედოფალი — მსაჯულთ? რისთვის?

გაიოზი — ცხადი არ არის, რომ ის თვითნებობს...
რომ სახელმწიფოს საფრთხეს უწაღებს?

მსაჯულნი ამას გაიოზივედენ

და განაჩენსაც გაპოუტანენ!

დედოფალი — (საგონებელში ჩაგარდა)
ახლა დამტოვე!

(გაიოზი გადის)

ბიძაჩემო, მსაჯულთ გარდაცე?

ვინ იქნება შიში მსაჯული?

თვითონ ბეღია?

არა! არა! მსაჯული მე ვარ!

ოტია — დამშვიდდი, შვილო!

შესაძლო არის, ყველაფერი ისე არ იყოს,

როგორც ჩვენს თვალებს ეჩვენება!

დედოფალი — ხომ ეჩვენება, ბიძაჩემო, ხომ ეჩვენება?

შენც ხომ გგონია, ყველაფერა ისე არ იყოს...

ოტია — შესაძლო არის!

დედოფალი — ეგ მანუგეშებს!
თანაგრძნობისთვის მადლობელი ვარ!

(ოტია გადის)

არ შეიძლება მოქმედებდეს ჩემს წინააღმდეგ!
ნას ოდნავ შინც ვაგრძნობინე...

(იზგელივ ათვალისწიებას)

რომ იგი ჩემთვის საცუარელი არსება არის —

— ამას რას ვამბობ? —

განა არ ვიცი, უფსკრულია ჩემს და მის შორის —

მაგრამ წყული სიყვარული — უფსკრულს ვერ ამჩნევს...

ვერ დავიჯერებ! გული, გული სხვას მეუბნება...

ნას შე მეჭედი ვსიანსოვრე — და ვაგრძნობინე...

(შემოდის ასანდა)

მანდ რომელი ხარ?

ასანდა — ბოდიშა მოვიხდი!

დედოფალი — ასანდა, შენ? რა დავემართა?

შეპკრთალი მანხარ!

რამე შეგეშობება, თუ გაწყენინებს?

ასანდა — ეიცო, დედოფალი! შოვისძინე! გველი სისინებს...

დედოფალი — შენ რას დავიკლებს?

შენ სპეტაკი ხარ, როგორც ყვავილი...

(დაუნახა თითზე ხატობი ბებელი)

ჟი, ჩემს თვალებს! ნუთუ... ეს... ეს...

ასანდა — მე ჩემთვის არ ვთხოვ, სანეტაროვ...

მე სხვის მაგიერ —

რაცხან წავიდა იმერეთისკენ...

დედოფალი — (თავისთვის)

მაშინ გადასცა! ჩემი ბეჭედი...

ახლა კი თითქო ნათელია, რომ ის იარგულობს!

(დედას და თინ ასანდას ხელზე ეცქერის)

ასანდა — რაცხან წავიდა!

დედოფალი — სახსოვარი ჩემი ამშვენებს...

ასანდა — ვთხოვ დანჯირილებით მომისძინო...

დედოფალი — ხეტა ვედებოდე! ხეტა ვედებოდე!
ასანდა — თქვენ არ შეცდებით, არ შეცდებით გულისხმიერნი!
დედოფალი — რა საჭიროა კიდევ ეპეა, როცა ცხადია
როგორ ავიტან!

ასანდა — ვიდრე თქვენ თვითონ მას არ მოუხშენთ!
დედოფალი — ნუთუ მან ჩენი სხვას უხახსოვრა...
ჩემი მსწასთან გასწორებას შეურაცხყოფას!
ასანდა — დედოფალო, ცუდად ხომ არ ხართ?
დედოფალი — გული! გული! როგორ კანკალებს?
ღამადე ხელი!

(მის ხელს ხელში იჭებს, ვითომ მყვრდზე დასაღებად. ნამდვილად კი ბე-
ჭვდა ათვალიერებს.)

ჩემი საკვდილი!

ასანდა — დედოფალო, თუ ხართ შეუძლოდი!
დედოფალი — წყველა და რისხვა!
უმაღურობა!
ჩემი დამცირება! ჩემი...

(გადას)

ასანდა — ღმერთო ჩემო, რა დაემართა?
რა მოვისახრო, რომ ვახსნა ჯარნა
და ავაცდინო დედოფლის წყრომას?

იგივე სენა

სწრაფი მახუთო

რამდენიმე წუთს შემდეგ გამოჩნდება დედოფალი მია, მოსვენება შეტად
დაუჯარგავს

დედოფალი — იქნებ სხვა იყო ის ბეჭედი... იქნებ მე შევეციდი?
ჩემი შეცდომით კაცის ბუდი უნდა გადაწყდეს?
ისეთი კაცის, ვინც ამაგი დასდო ქვეყანას?

(იძახის)

ჰეი, მოვიდეს ჩემთან ასანდა!
სინამდვილე მინდა გავიგოს!

(ძულს რეკავს, შემოღობს თელი)

შენ ხარ ნობათზე?

თელი — მე გახლავარ!

362

დედოფალი — რატომ ბნელა? ანათე ურატები!
თელი — ყველგან ანათია, დედოფალო!

დედოფალი — მაინც რად ბნელა?
თელი — რა მოგახსენო?! იქნებ გეჩვენება?
დედოფალი — ბნელა! ბნელა!

თელი, შენ წადი, მე სხვას ვეძახი!
სახოვე, მოვიდეს ჩემთან დესი!

თელი — ის აეად გახლავს!
დედოფალი — მოვიდეს ესმა — ვინდა ძაძუ!
თელი — მე შემიძლიან გემსახურო, თავს შემოგვევლე!
დედოფალი — არა! შენ არა!
თელი — გაიხლები!

(გადას)

დედოფალი — თელეც... ვაიოზიც... მძულა...
რატომ ვეძახხ ერთს, ან მეორეს?
ახრი დამებნა მე მინდა ასანდა!
თითქოს მეშინაა, თვალბში შევხედო, სიმართლე გავიგო...
მინდა ასანდა!
ეააო, ნამდვილად ის ბეჭედი?
წყვეულა გული! წყვეული გული!
მაგრამ მას თავი გავუყადრო, მე, დედოფალმა!
ის ხომ მთავრის ქალიშვილია!

(მავიდას დაეყრდნობა და ხელებს სახეზე აფარებს)

სეფექალი — (შემოდის)

მოველ, დედოფალო!

(დედოფალი იწახ არ სცემს)

დედოფალი

დედოფალი — რაო, რა გინდა?
სეფექალი — თელემ მოთხრა... თქვენ მეძახოდით...
დედოფალი — არა! არა! რატომ შეწუხდი...
მოიცა! წადი, ასანდას უთხარ...

(სეფექალი გაჩერებული სდგას)

რად არ მიდინარ?

სეფექალი — რა ვუთხრა, დედოფალო?
დედოფალი — რაც დაგვალე...
სეფექალი — რა დამავალე?

363

დედოფალი — იქნებ სჯობია ჩავიხშო გულში?
იქნებ დუმილი უკეთესია?
იქნებ მას თითზე სხვა ვკეთა, მსგავსი ბეჭედი?
და რომ შე ვკითხო,
ხომ მიხედება ეჭვიანობას?

სეფექალი — დედოფალი! რას მავალე, ვერ გამოვიან
დედოფალი — უთხარ ასანდას, მოვიდეს ჩემთან!
სეფექალი — ასანდა ახლა აქ იყო, დედოფალი!
დედოფალი — უთხარ მოვიდეს.

(სეფექალი გადის)

ო, ვერ ავიტან ამ დამცირებას...
არა მგონია არა მგონია...
საცაა მოვა და როგორ ვკითხო?...
ნეტა შემეძლოს ჩავიკლა გრძნობა
და დავივიწყო, რაც ერთხელ ვიგრძენ.
ნეტა შემეძლოს! ნეტა შემეძლოს!

(შემოდის ასანდა)

რატომ გაქვს თვალი ნამტირალევი?
მონიახლოვდი...
რომელ კაქშანს დაუჩრდილიხარ?
ასანდა! სხვა დროს შემოსულხარ ჩემთან სიცილით,
და შენი საბე, შენი თვალი სხივებს აფრქვევდნენ...
ეხლა ავდარი ხონ არ მოსულა?

ასანდა — ავდარი — დიახ!
წელან მინდოდა მეტევა თქვენთვის... მაგრამ დედავდი...
წავალთ იქედან, რომ ჩვენმა ხმამ ვერც მოაღწიოს...
შორს... შორს — ზღვის იქით! მოუსაველეთში!
ის პეტისმეტად გულკეთაღია...
ის არ გასწირავს თაყის მგობარს...
გულით სპეტაკი, სულით ნაღალი... თქვენი ერთგული...

დედოფალი — არა მესმის რა!
შენ ეს ბეჭედი ვინ მოგიტანა?
ვინ არის შენი გულის რაინდი?

ასანდა — ეს? ეს? არაფერია... არ მოუცია... ეს ისე...
დიახ... მან ნომიზარა მომიბარა!

დედოფალი — იმდენად შენთან ახლო არის, რომ მოვაბარა?

ასანდა — ვინ არის ახლოს?

დედოფალი — ვინც მოვაბარა!
ასანდა — მერე, თქვენ იცით ვინ მომიბარა?
საიღარ იცით, რომ ეს ბეჭედი...
თქვენ ისევე დედავთ?
ჩუთუ თქვენ იმას? თქვენ... მიუძღვეს?
ის ჩემი არის, და ჩემი საქმრო...
სამარადისო ფიციო შეკრული...

დედოფალი — რას იტყვებოდა?
ასანდა — საიდან იცით?

დედოფალი — თავს ნებას აძლევ...
ღანტოვე, ასანდა!

ასანდა — თავს ნებას ვაძლევ?
განა არა მაქვს ამის უფლება?
ვის შეუძლია ის წაპართვას, რაც მე მეკუთვნის?...
გულით, ფიციო, მთელი არსებით.
საიდან იცით, რომ ეს ბეჭედი იმან გადმომცა?

დედოფალი — ასანდა!
კმარა!

ღანტოვე!

(ასანდა გადის)

საქმრო ყოფილა, ფიციო შეკრული,
და ჩემს სახსოვარს... ის ჩემს სახსოვარს უძღვის სეფექალს...
არ ვაბატიებ ჩემი გრძნობა ასე უარყო...

(შემოდის ოტია)

ოტია — შეილო მაია! გარნა ჩარგახია...

დედოფალი — მერე?

ოტია — ნახვას თხოულობს!

დედოფალი — შორს! შორს! უმადური!
შალალი გრძნობა მან უარყო და დაამცირა...
არ მსურს! გამშორდეს!

მისი ნიღება, ზიდაჩემო, არ შემეძლიან!

თუმცა მოიცა! მე მას ვუხეჩებ.

როგორ ნადლობას გადავუადი, როგორ მადლობას!

ღიას, მოვიდეს! მან მივიღებ სიამოვნებით...

მთელი სასახლე უნდა შეაგდეს, მთელი სასახლე!

შეჩანგურეთა გუნდიც მოვიდეს! შეჩვედით ზემით!

ოტია — მეჩანგურეთა გუნდი რისთვის?

დ ე დ ო ფ ა ლ ი — მინდა, ბიძაჩემო!
თუ მომხსენებს საამო ამბავს,
თუ გული ჩემი მას მიუზღავს სამიგვიროს...
მინდა დასასრულ ცეკვით გაკართო!

ო ტ ი ა — იყოს ნება შენი!
(ოტია ვადის).

დ ე დ ო ფ ა ლ ი — მე ის ვავგზაფნე დავალებით... ჩანს, შეასრულა.

მაგრამ რა გულთ უნდა შემხვდეს იგი პირშავი?
მას ვაგრძნობინე, ბეჭედიც მივეც...
და ჩემი გრძნობა ჰყო უგულუბელ...
ახლა მე ვაცი! ისერიგად მას ვაგრძნობინებ,
რომ დაახსოვდეს!

უმაღური! უფრო მეტიც — მოლაღატეა!
გაიოზ ბედია არა სცდება და ნართალს ამზობს!
ო, შევძლებ! შევძლებ! სამაგიერო გადავუხადო...

(წემოდის აპალა. წემოდინ დაბნახელნი, ოტია, გაიოზ, თელი, ასანდა,
კარის-მცველნი და გუნდი შეჩონგურეთა. დედოფალი განგებ მოილხენს
და თელის ხალხით ელაპარაკება)

ხანდახან როგორ ნათელი ხარ, თელი ძვირფასო!

თ ე ლ ი — მოხარული ვარ, ნეტარო დედოფალი!

დ ე დ ო ფ ა ლ ი — ჩემი ერთგული გაიოზიც ბედნიერია!

თ ე ლ ი — რით გამოვბატია ჩემი მადლობა?!
(ამ დროს წემოდის ჯარნა ჩარგაზია და მარლანია. მონივალ ჩარგაზის
დედოფალი უმზერს თვალში თვალის ვაყრით).

ჯ ა რ ნ ა — (დაუჩოქა)
ჩემი უმდაბლესი...

(დედოფალმა უცბად ზურგა შეაქცია)

დ ე დ ო ფ ა ლ ი — გაიოზ! მასიანოვნე.

იციკვოს თელიმ!

ჯ ა რ ნ ა — დედოფალი...

გ ა ი ო ზ ი — აბა, ქალებო! აბა, ვაყებო!

თელი, იციკვე!

(თელის იცეკვებენ და ცეკვით ვადის. ჩარგაზია წამოდგა. აენთო)

ჯ ა რ ნ ა — რა თავს იგდებენ?

მ ა რ ლ ა ნ ი ა — იყუჩე! რაღაც გაუგებრობაა...

ო ტ ი ა — რას ჰგავს, ასეთი მოპყრობა რას ჰგავს?

მაკვირვებს ქცევა...

ჯ ა რ ნ ა — უცნაურობა! უგუნური უცნაურობა!

დამცირება! შეურაცხყოფა!

ო ტ ი ა — ბოდის მოვიხდი მის მაგიერ! მე მაბატიე!

ჯ ა რ ნ ა — ოტია! ოტია! პატიოსანო... ნოხუცო...

ცხოვრებას იცნობ და ცხოვრებამ სიბრძნე შეგმიტა!
მაგრამ ცხოვრებას ფუქსავატი ამასხარაევებს...

(ბოლმით სავსე სიცილი)

ნამცეცის წონა... სულ პაწია...

გულის პატრონი...

ამიტომ არის, ვერა ხედავს მისი ბრმა თვალი...

რომ მისი ხალხი ჩავარდნილა უბედურს დღეში...

მ ა რ ლ ა ნ ი ა — ჯარნა, რა მოგდის?

ჯ ა რ ნ ა — ბოლმა, მარლანია, ბოლმა, ბრაზი ყელს მებჯინება!

ოხ, შეადარე იქ რა გნახეთ, აქ რასა ვხედავთ!

განა იმ ხალხმა, ბასაიას მეთაურობით... აზვირთებულმა

არ უნდა შესაძლოს... ცეცხლის აღს მისცეს?

ყველა თავისი მოქმედებით ფასდება მუდამ!

ბუმბული დაჭრის იმიტომ, რომ ის მსუბუქია...

ვეფხვი მკაცრია, ღომი ბრძენია... ძლევემოსილი...

მშვიდი და წყნარი...

გველა დახოხავს — გესლიანი უცქირე, ავერ!

მან ნება მისცა თავის მოურავს...

გ ა ი ო ზ ი — (წემოდის)

მარად ნეტარი დედოფალი ბრძანებს:

ჯარნა ჩარგაზიას

მოეხსნას ხმალი, ბოძებულო სარდლობის გამო!

და, ბრალდებულმა სახელმწიფო დანაშაულში,

ბასუხი აგოს მსაჯულთ წინაშე!

მიბოძე ხმალი!

ჯ ა რ ნ ა — შენ, ხმალი? (იცინის)

შენ რა ღირსი ხარ?

იმას გადავცემ, ვისაც ვიცნობ ღირსად!

ხოლო მანამდე ჩემს ხელთ იქნება!

გ ა ი ო ზ ი — კიდევ ურჩობა!

მაგით იმძიშებ შენს დანაშაულს!

ჯ ა რ ნ ა — ეხარობ, რომ ჩემთვის გული შეგტკივა!

ქაირში ვიყავ მთავარსარდალად და პატივს მცემდნენ,

ჩემს ქვეყანაში ვერ ავიტან უმართებულოს.

(მტკრალ)

ჩამოდექ გზიდან,
მე ვნახაე თვითონ ჩვენს დედოფალს...

(გაემართება დარბაზისაკენ, გაიოზი გზას უღობავს.)

გ ა ი ო ზ ი — საით?

ჯ ა რ ნ ა — დედოფალთან! „კეთილშობილო!“

გ ა ი ო ზ ი — არ შეიძლება!

ჯ ა რ ნ ა — მე შევეძლე!

გ ა ი ო ზ ი — ნებას არ გაძლე!

ჯ ა რ ნ ა — ჯერ ხმალი ისევ წელზე მარტყია
და ჩემს უფლებას ეს განაპტიცებს.
აბა, გაზედე და წინ დამიდექ!

გ ა ი ო ზ ი — ჰეი, დარაჯნო!

ო ტ ი ა — გაიოზ! როგორ ზედავ, როცა მე აქ ვარ?
დამშვიდდი, ჯარნა! მე მოვადგარებ...

დ ე დ ო ფ ა ლ ი — (მ. მოდის, მისთან ამაღაც)
რა ამბავია?

გ ა ი ო ზ ი — ურჩობა, დედოფალო!

ჯ ა რ ნ ა — დიახ, ურჩობა! შენი თრითინა წრბინებს მხოლოდ,
ვიბრახაუბია, შემოვიხსნა სარდლობის ხმალი...

(აპირებს წემობსნას)

დ ე დ ო ფ ა ლ ი — შეჩერდი!

მე მხოლოდ მინდა...
მინდა გავიგო...

ჯ ა რ ნ ა — ნუთუ სიჩირთლე?

ასეთ კაცთან თქვენ ვერ გაიგებთ ნამცეც სიძარბოებს!
თქვენ რომ გამგზავნეთ აბანოში — გეგონათ, თიჯოს იმერსაო
მეფე აქეზებდა მყანმოხეებს, —
სიცრუე არის, თვით მაგისგან გამოგონილი,
რათა დაფაროს სამარცხვინო, მზაკერული საქმე!

გ ა ი ო ზ ი — გააძევეთ! ან აუკრძილეთ!

დ ე დ ო ფ ა ლ ი — გაიოზ! თუ მოთმინება დავუკარგავს, დასტოვე
დარბაზი!

ჯ ა რ ნ ა — არა, აქ დარჩეს, რომ უფრო დასცხეს! იცის რბობა
ზაფხულის სიცივე მატლის მტერია!

დედოფალო!

მწუხარებაში ზალხი გმინავს, დგას ცრემლის გუბებ!

დედებს სტაცებენ ნორჩ გოგონებს და ვაჟაშვილებს!
ვინც ჩენთან ერთად მტერს ებრძოდა და თქვენ გიცავდათ,
მისი თჯახა ჩაუქრიათ ძალმომრეობით!
დაუბეგრიათ, გამოუხრავთ, შეუჭამიათ... უწამებიათ!
ტყვეებს უიდიან და პატარაღს საქმროს სტაცებენ
ვინ სჩადის ამას?

აი, ეს! თქვენი გაიოზ ზედა და მამნი მისნი!

დიახ, მაგისი მოურავი — ჯოხდი კანკავა —
მაშინ შეიპყრეს, როცა იგი კრმას იტაცებდა.
მაგის ნებართვით,

რავორც უბრალო ნიფის ვასაყადად!
თქვენს სახელათ გავეცე ბრძანება,
რომ აღვიღებდეთ იმეც ეზოში ის დაესაფხათ!
ჯონდი კანკავა ჩამოახრჩეს მადლ ხის ტოტზე.
ამით აგვეცოცხლო ყნებით ვაჭრობა.

ამ ჩემმა ქცევამ, ჩანს, ავაშფოთათ
და მიტომ ვინდათ ჩამომარაგათ სარდლობის ხმალი.
აი, ინებეთ!

თქვენი ხმალი სულ არ მჭირდება...

(ხმალს დაუგდებს ფართო წინაზე)

მე საკუთარიც მომეპოვება და ვიცოცხლო
თუ ჩემი ხმალი დღეს შექმდე ვის ემსახუროს!

(დედოფალი საჩუქად დარჩა, სხვები მოულოდნელობით გაეფიქრნენ, ჯარნა
გაღია)

გ ა ი ო ზ ი — ეს ანბოხია! დანაშაული!

მ ა რ ჯ ა ხ ი ა — ჩვენ გავსწორდებით (აღიხს).

დ ე დ ო ფ ა ლ ი — ჯარნა შეიჩერეთ!
ვინს ვერ მოესულვარ!

მსურდა ვაძეგო...

ნუთუ რაც თქვა, სინართლე არის?

მაშ მე საღა ვარ?

კახეში ვჩივარ თუ, სასახლეში?

დედოფალი ვარ, თუ პატიმარი?

ჩემი თვალებით თითქოს ბრმა ვიქმენ.

სისაქოს დაურუვდნენ ჩემი ყურები.

არა! ჯერ ისევ დედოფალი ვარ!...

მინდა ვიცოდეთ, ვისმის, ბიძაჩემო! მინდა ვიცოდეთ...

მოქმედება მართლა

სამართლი მშობელსა

ოთახი სისახლეში, ფარდით დაფარული დედოფლის საწოლი — საცხენე

ასანდა — ბედმა დამსაჯა და მაინც მხნედ ვარ...
ესმა — შეხმა მზემ, მეტად მომეწონა, როდესაც ჯარნამ ხმალო
დაუგდო ფერხთა წინაშე!
გამრა! გაწბილდა დედოფალი!
ასანდა — საქმის ნამდვილი წინაარსი შენ რაონ იცოდე...
ესმა — ვიცო, დობილო!
ნაია დარჩა გატრუებული!

(იფინიამ)

ასანდა — აქ რასაც ხედავ, ნე ნეკუთენოდა... მაგან წამართვა!
ესმა — სუ! იფანხეს!
ლაშე სულ ფხიზლობს, არ ეძინება!
მას ნანა უყვარს... ვეტყვი, იმღერონ!

(გადის)

ასანდა — საკვირველია, რომ წყენის შემდეგ
მეტს გულთბილობას იჩენს ჩემდამი...
მახეს თუ მიგებს, ნაგრამ დაეცაწრება!
რატომ ვცადა, ჩემს მაგიერ იძიონ შური?
რატომ ველადო ან ბიძაჩემს აფხაზეთიდან?
მით უმეტეს, თუ ბიძაზემი ესეთი არის...
შესაძლო არის იყოს მართლა ქვეყნის ორგული...
გზას თვით გაეკვლევე, ჯარნა ჩემი დამეხმარება...
რასაც შე ვფიქრობ, რაც განმიზრახავს,
ის უნდა ერთმა შეასრულოს — ასეც იქნება!

დედოფალი — (შეშინდა)
ჩემო ასანდა! ისევე მე მიცდი?
ძილი გამიკრთა და შენც ცხიზლობ ჩემი გულისთვის!
შენი რჩეული სულ თვალწინ მიდგას...
მე ეაწყენინე, მართალია, ნაგრამ დედოფალს
როგორ სასტიკად გადამიბადა...
შენ არ გეგონოს, გემდურებოდე!

ასანდა — (თავისთვის) ვიცი მიზეზი —
მას შენ ყველაფერს აბატეებ, რადგან ის გიყვარს...

დედოფალი — რა თქვი, ასანდა?
ასანდა — შენი კეთილი გულის ნჯერა, უნეტარესო!
ფარდას გადაეწევე და მოისვენეთ!
(ფარდას გადაეწევეს, ხალაქ საწოლა დედოფლის)

იონებებს!

დედოფალი — არ მეძინება! კრაქი ჩააქრე!
(ასანდა ერთ კრაქს აქრობს)

— მე მიყვარს, მაგრამ შეტეხ თუ არა იმის უფლება,
ბირადი გრძნობით ეხებოძოდვანგლო
და ნეტარება სხვას ჩავუშხამო?! —
ვფიქრობ, სულ ვფიქრობ...
ხან მწარე გრძნობა ვუღს დამისერავს,
და ხან ოცნება იმედს მისახავს!

ასანდა — (თავისთვის) მაგ იმედს უნდა გამოეთხოვო!
სხვა რას მიბრძანებ?

დედოფალი — ტკბილად მღერიაინ!
(ჩაცხული წამოწეება).
თუ ჩამეძინა, არ გამიღვიძო!
მითხარ წლამარი
ზღვის დედოფალზე და მის მიჯნურზე!
მე უფრო ვნანობ, რატომ აეჩქარდი?
ეგონებ, არ ვიყავ სამართლიანი.
მე ვთქვი: მსურს ასე!
მაგრამ სხვასაც ზომ სურვილი აქვს?
რატომ ვაქენებ შეურაცხყოფას?
ასანდა! ტკბილად მღერიაინ!
ბურანში მესამის... სევდის ფანტავს და ზანუგეშებს!
(ასანდას)

ასანდა — იძინე ტკბილად, დედოფალო, ძილი ნებისა!
(თავისთვის)

ესეთი ძილი, გაღვიძება აღარ გეღირსოს!
უძვე, უძვე ჩასძინებია!

(ფეხაკრებით მიდის ამ ღრთს ჯარნას მოაქვლენს ესმა)

ესმა — ჩუმად, ჩუმად, ფეხაკრებით!

ჯარნა — შენ წადი, ესმა! მადლობელი ვარ!

მისი ოთახი მე თვითონ ვიცი!

ესმა — ამიღან ნობათზე ასანდა არის...

ჯარნა — ეგ უკეთესი!

უთხარ მარლანის, ეზოში დამიცადოს!

(ესმა გადას შეამჩნევს დედოფალს)

რა საბრალო ხარ ამ ხალხის ხელში!

წაველთ აქედან მე და ასანდა, წაველთ სამუდამოდ!

(შემოდის ასანდა დამბახით ხელში)

ასანდა!

ასანდა — (შეკრთა). შენ? არ მოველოდი...

ჯარნა — ესმამ მომაცილა!

ხვალ მივდივართ, უნდა მზად იყო.

მივდივართ, სადაც უბრალო ხალხი...

ასანდა — ჯარნა! რად მოხველ? წადი ახლავე...

წადი, ისწრაფე! მე თვით მოგნახავ...

ცხენიც მე მზად მყავს...

ჯარნა — (დამბახა შეამჩნია)

ეგ რისთვის ვინდა?

ასანდა — ჩუმად!

ფიალა მოთმინების უკვე აივსო...

ალარ მჭირდება ბიძაჩემი, თუ ისეთია...

ეს უნდა მოკვდეს... ჩემი ხელით...

ჯარნა — ასანდა!

ასანდა — ჩემი ზელით!

მან მე წამართვა ყველაფერი...

შენს თავსაც მართმევს.

ჯარნა — ასანდა! ვისზედაც ვინდა ხელი აღმართო,

არ არის ბრალში,

მაგის სახელით სხვა მოქმედებს, სხვას კი შენ ვერ სძლევი!

წამო, ასანდა, ახლავე წამო...

ხალხთან, ასანდა!

ასანდა — მე რას მოვიტხოვ განა ისეთს, რომ სამართალი არ მაკუთვნებდეს?

ჩემი საუნჯე, ჩენი განძი მაგან წამართვა

(დაუმიზნა დამბახა, ჯარნამ ხელი სტაცა)

ჯარნა — შემდეგ განვსაჯოთ... ახლა წავიდეთ!
არაფერს გარგებს... გადაიფიქრე!

(ცდილობს დამბახი ჩამოართვოს, მაგრამ დამბახა პაერში გაეარდება. ასტყდება ვანგანი, დედოფალი წამოფარდა. შემოდის ოტია, გაიოზ, თვლი და ქველი სისახლის აშალა)

ქველანი — (შეშფოთებულნი)

რა მოხდა? რა ამბავია? ვინ ისროლა?

დედოფალი — რა ხმაურია?

გაიოზ — ეგანაკობა! პეი დარაჯნო! აქეთ, ჩქარა!

ჯარნა — (ხელში დამბახა უქარავს)

ვაგლახ ჩემს თავს!

სახდა — დავიღუპენით!

დედოფალი — ჩარგანია, რისთვის მოსულხარ?

ჯარნა — რა ვუპასუხო?

დედოფალი — ნუთუ ბოროტი განზრახვისთვის?

ჯარნა — მოწმეა ზეცა!

დედოფალი — ასანდა, მითხარ!

ასანდა — ჩემი სიკვდილი!

ოტია — როგორ, როგორ წარმოვიდგინო, როგორ ვიფიქრო, რომ შენ აქ მოხველ ბოროტგანზრახვით?

დედოფალი — ღმერთო! თქვენ გსურდათ ჩემი მოკვლა!

ჯარნა — იცის განვებამ! ვერაფერს ვიტყვი!

დედოფალი — თითქოს ბურანში მესმოდა ჩხუბი...

ერთს სურდა მოკვლა და მეორე მას აზერებდა,

მე ვინ დამიხსნა?

თქვენში ერთ-ერთი მოღალატეა,

მაგრამ განვებამ გადამარჩინა!

არა განვებამ! თქვენში ერთ-ერთმა!

ვინ არის მხსნელი?

შენ? ან იქნებ შენ?

ჯარნა! თუ შენ ხარ მხსნელი, ვფიცავ.

ასანდას ვაპატიებ!

ვაპატიებ შენი გულისთვის!

გაიოზი — პატიებზე ლაპარაკი ზედმეტი არის!

თქვენ შეიძლება მას აპატიოთ.

სიკვდილით დისჯა

განაჩენს უნდა ხელს მოაწერას!

(სეფოფალი დუმს, ხელს კანკალით გალამს ჩამოარბმევს, დაქრის წვემდე კალამს გადაიფრის).

დ ე დ ო ფ ა ლ ი — ხეალ მომიტანე!

გ ა ი ო ზ ი — ხეალ, დედოფალო, გვიან იქნება!

დ ე დ ო ფ ა ლ ი — კეთილ ინებე შეასრულე ჩემი ბრძანება!
მიბრძანდი!

(გაიოზი ვადის)

არა მესმას-რა ვერც წარმოვიდგენ...

არ შეიძლება ასეთი მტრობა,

როცა არა ვარ მის წინაშე მე დამნაშავე...

ეს კარგად იცის... თუმცა ვინ აცის...

რატომ არ ითხოვს პატივებს? საკნარისია

გამომიგზავნოს ის ბეჭედი, მე რომ მას ვუძღვენი...

მაგრამ არ გზავნის... რატომ?

ჩანს, მართლაც დიდად დამნაშავეა!

მოკვლევა მანეთი

სურათი მხრამ

ციხე-საბჭოებზე

მ ა მ ი ა კ ო რ ძ ა ი ა — (ჩინის მოაჯირიხს კარებს მოედება)

აუ! ჩემო ჩარგაზია!

ენგურს გადაშურებ და ფიქრებს ეძლევი?

მე შენი უფროსი გელაპარაკები!

თუმცა გუშინ შენ იყავ უფროსი, მაგრამ, ხომ ხედავ;

ყველაფერი წარმადია!

რატომ არაფერს თხოულობ?

არ ვინდა გამოჩნადო მინც, რა გულის პატრონი ვარ?

ჯ ა რ ნ ა — კარგი გულას პატრონი, გიყნობ, მამია!

მაგრამ რაზედ შეგაწუხო? რა წეგიძლიან?

მ ა მ ი ა — ყველაფერი, მე არ მოგაკვდევ.

რაც კი ციხის კედლებში შესაძლებელია!

მე, მართალია, ციხის უფროსი ვარ, მარა აღანიონის

წემცნობი!

ღმერთმა დასწყევლოს ჩემი ხელობა!

აი, სულ მალე აივსება ჩემი ციხე პატრონებით!

გაიოზმა ჯარი გაგზავნა აჯახყებულ გლეხების

წინააღმდეგ!

ქვეყანა აირია. თავადებს არბევენ.

მართალია, პატიმრად ბრძანდები, მარა, თუ მოისურვებ,

შემიძლიან სამსახური გაგიწიო,

დასტურ, ჩემო ჩარგაზია, არცული დროა!

თურქი პოეიშორეთ და სახლში რომბენ!

ჯ ა რ ნ ა — რამე ამზავია?

მ ა მ ი ა — ერთს თავადი და ორი აზნაური დაუბრევიათ!

სახლ-კარი გადაუწვიათ!

ჯ ა რ ნ ა — მამია! მამ ვიზიარებოთ! რა შეგიძლიან?

მ ა მ ი ა — ჩამოჭვეთებულ სარდალს და მე, — რაც გვეკადრება!

ერთი ძველი ნათქვამი მომისმინე!

„რაა გვირგვანი? სამკაული სხვა არაფერი!

ოგი ვერ შესძენს ცარიელ თავს გონიერებას!“

ხომ კაი ნათქვამია?

ეს უთქვამთ ძველად თავქარაან გვირგვინოსნებზე!
ნაინც და შაინც არც მათა გახლავს ჭკვიანი დედოფალი!

ჯარნა — შენც მაგას ამბობ?

მამია — მე მხრებზე თავი არ მახია თუ?

რასაც ოტია აკეთებს, გაიოზი ანგრევს!

დედოფლის ჭკუა ვერ მინხვდარა: ან ერთს რა სწავლიან,
ან მეორეს...

კიდევ მოგვეპოვებთან ისეთი თავადები,
რომლებიც ნანობენ: თურქები რატომ გავდევენთ, ყმები
ველარ გაგვიყიდიაო!

გაიოზიც ამ აზრის ბრძანდება!

რა ვუყოთ! რომ დედოფლის მსახური ვარ, სიმართლეს ვერ
დავფარავ! უსამართლობა ჩემს გულში არ სწერია!

გამხიარულდი!

(წაიშვრება, უბრა ჯარნაც აიყოლიოს)

შენ ხომ კარგად მღერი, რატომ მეორეს არ მეუბნები?

ჯარნა — შენთან კაცი არ მოიწყენს, ჩემო მამია!

მამია — „წუთისოდლის სტუმრები ეართ, ჩვენ წავალთ და სხვა
დარჩება“...

ჩვენც დაუმორღებით ერთმანეთს.

შერე მეც წავალ, და ჩემი მომგონებელი იქნება

ჩემი მაგინებელი, თითქოს ეს ციხე მე ამეშენებინოს!

ჯარნა — მამია, თანახმა ვარ, მოდი გავერთოთ!

მამია — ოღონდ შენ დამავალე!

ჯარნა — მაგრამ რით?

მამია — რაც აპირებს გულსა კაცსასა — უთქვამს ხუცესს!

ღვინათ და ბურმარილით!

შენ გგონია, შენ აქ მარტო ხარ?

ჯოდოლი და დუღუ მარდანია აქვე გვერდზე სხედან.

ჯარნა — ჯოდოლიც?

მამია — რა დაგემართა?

ჯარნა — ჯოდოლიც შეიპყრეს?

მამია — ვნებაეს, სულ შენთან ვამყოფებ, ანამ დაშორდებით!

ჯარნა — კარგი კარგი! მაჩვენე ჯოდოლი!

მამია — ორივეს მოგიყვან, შენ შემოგველე!

(გაღის)

ჯარნა — აუ შეიპყრეს და მას უნახეს ჩემი წერილი!

კიდევ ბრალდება საწინელი და ვითომ ცხადი!

ეინ დამიჯერებს, რომ მე მქონდა სხვა მოსაზრება?

ერთხელ ვიცრუე დიდი საქმის განსამტკიცებლად

და ეს უმეტეს ახლა ჩემთვის დამღუპველია.

მამსაღამე, მართალ საქმეს ავნებს სიცრუე!

(შემოდინ: მამია, რომელსაც ღვინო და ხაჭაპურები მოაქვს
ჯოდოლი და ნარდანი)

ჯოდოლი, შეგიპყრეს?

ჯოდოლი — ბატონო ჩემო! რატომ არ გამაფრთხილე მამიც?

ჯარნა — ჩამოგართვეს? წერილი ჩამოგართვეს?

ჯოდოლი — ეცოდნოდა მამიც, შიგ რაც ეწერა!

ხომ უნდა მცოდნოდა, თუ რწმუნებული ვიყავ!

ჯარნა — ეგეც ჩემი წინდაუხედაობა! შეცდომა!

მემღერი?

ჯოდოლი — აწ გვიან არის! რატომ უნდა დავემღერო? განზრახ
არ გიქნია!

მარდანი — ძმა ძმობის, შავი დღისთვის!

მამ მეგობარი რას ნიჭვიან, თუ მეგობარი

გაშლილ სუფრაზე მარტო ლხინში გამომადგება?

მწამს მეგობარი

თავგანწირული ერთგულებისთვის!

(წარგაზიას გადაეხვევ)

ჯოდოლი — მე თქვენ ორივეს თავს შემოგვევით.

(ორივეს ხელეხ გადახევის)

ჯარნა — მე დავუშვი დიდი შეცდომა

და ის შეცდომა ჩვენთვის არის საბედისწერო!

მამია — მამია, იცა რა თქვა ჩვენმა ხუცესმა? ღმერთი შეცდა,

რომ გაიოზ ბედია გააჩინაო, აბა! თუ ღმერთი შეცდა,

კაციც შეცდება!

აბა, დალიე, ოჯალეშია!

(სეაშენ)

ჩვენისთანა მგალობლებს ვერ ნახავ

მარტვილის მონასტერში!

ჰე, აბა, მე წამოვიწყებ:

(მღერის, სხვებიც აძევიან)

დასხდებიან ჩვენი მტრები,

ჩვენსა საქმეს განაგებენ;

იტყვიან და ვერ განსჯიან,
აზრს უკულმა ალაგებენ;
და ნახვილსა ამოღებულს
ისევ უკან ჩააგებენ!

(ამ დროს ირჯება ზარი)

რალაც ნიშანს მაძლევენ!
ან ღიღი აღამიანი შესტუმრა,
ან ღიღი აღამიანი მოაბრძანეს საპატიმროში!

(მამია გაღის, მოაცილებს ოტიას)

ო ტ ი ა — ძალიან ეწუხვარ... მაგრამ რას ვიზამ?
მე დამავალეს გამოგიცხადო!
ქვეყნის ხუცესთა და მსაჯულთა ბევრი იმსჯელეს!
პირადად მსურდა,
არ ყოფილიყო მკაცრი სასჯელი...
მაგრამ... ამოიღ!
მწარე ბედს უნდა შეურიგდე...
— მიმძამს წარმოთქმა —

გადაგიწყვიტეს დასჯა... სიკვდილით!

შ ა რ დ ა ნ ი ა {
ს ი კ ვ დ ი ლ ი თ ? !

ჯ ო დ ო ლ ი }
ო ტ ი ა — ხეალ მოიყვანენ სისრულეში და...
მოემზადე!

მხოლოდ მე შენთან წინასწარ მოველ...
იქნებ სათქმელი რამე დავგრა, რაც შენ გამართლებს!
მითხარ! გამანდე!

ჯ ა რ ნ ა — ვერაფერს გეტყვი!

(ჯოდოლის და მარღანას)

ო ტ ი ა — თქვენ — გეპატიათ!
დამნაშავე არაფერში ხართ!
მხოლოდ ციხიდან ჯერ ვერ გახვალთ!
აკრძალულია საიდუმლოს გარეთ გატანა!

ჯ ა რ ნ ა — მაშ, დედოფალმა მოაწერა ხელი განაჩენს?

ო ტ ი ა — რა ძალა შესწევს? რა დარჩენია? ისიც მოაწერს!

ჯ ა რ ნ ა — და რომ მე არ ვარ დამნაშავე?

ო ტ ი ა — სულით და გულით გერწმუნებოდით

და მოხარულიც ვიქნებოდით, მაგრამ საბუთი
და ბრალდებანი შენს წინააღმდეგ
შენს დანაშაულს ღაღადებენ ფრიალ უტყუვრად!
განა წერილი შარუხიას შენ არ მისწერე?

ჯ ა რ ნ ა — დიახ, მივწერე!

ო ტ ი ა — დამბახით ხელში შენ არ განახა თვით დედოფალმა?

ჯ ა რ ნ ა — დიახ, მნახა!

ო ტ ი ა — იმ დანბაჩაზე

განა არ არის ამოჭრილი შენი სახელი?

ჯ ა რ ნ ა — დიახ, არის!

ო ტ ი ა — მაშ ყოფილხარ დამნაშავე!

ჯ ა რ ნ ა — თუ ნაბრალეებენ მოკვლის განზრახვას,
თუ მამრალეებენ მოღალატესთან რაიმე კავშირს —
არა, არა ვარ დამნაშავე!

ო ტ ი ა — რასაკვირველია!

მაშ, როგორ მოხდა, რომ წერილი ჩვენს მტერს მისწერე?

ჯ ა რ ნ ა — მაგას ვერ გეტყვი!

ო ტ ი ა — რა სასწაულით აღმოგჩინდა ხელში დამბაჩა?

ჯ ა რ ნ ა — უბედობით!

ო ტ ი ა — თუ უბედობა საბუთად მოგყავს,

არ შეგვიძლია ჩვენ ვერწუნოთ მავნაირ საბუთს!

ჯ ა რ ნ ა — მე არა ვნადვლობ, რომ დაუბრუნდი ჩენს სამშობლოში,
იმას კი ვნადვლობ, რომ სამშობლოს მე ის ვერ ვარგე, რაც
ნატურად მქონდა...

ბატონო ოტია!

ვიცი, ქვეყნისთვის გული შეგტკივა,

ეს უთქვამს ჩემთვის დედოფალსაც...

ჩვენი ქვეყანა მუდამ ვერ შესძლებს

უროცხვი მტერს მოიგერიოს,

როცა ის ასე მართლად არის და მოკავშირე

არ გაჩნია...

ო ტ ი ა — ვიცი, ჯარნა, რაც გინდა მითხრა!

გადაარჩინე შენი თავი მავისთვის მაინც

და აღიარე დამნაშავე, თუ სხვა ვინმეა.

ჯ ა რ ნ ა — მაგას ნუ მკითხავ...

ო ტ ი ა — რაკი არ ამბობ, სხვა ვინ იყო, რომ მას მოვთხოვოთ,

პასუხი უნდა შენ თვითონ აგო შენი სიცოცხლით!

ჯ ა რ ნ ა — ჩემი სიცოცხლით!

ერთი თხოვნა მაქვს...

ერთი თხოვნით შეგაწუხებდი...
ო ტ ი ა — ბრძანე, თუ შეგძენი
ჯ ა რ ნ ა — ბრძანე კაცი ხარ და ვითვებ ამ თხოვნის სიღრმეს.
ნება უბოძეთ ჩემს ასანდას, რომ სიკვდილია წინ მნახოს
ცოხეში უკანასკნელად!

ო ტ ი ა — (შეწუხდა)
ძალიან ვწუხვარ... მაგრამ... თხოვნას ვერ შეგისრულებ!
ამის მიზეზი ის გახლავს, რომ ხეილ შენი დასჯა
უნდა შესრულდეს საიდუმლოდ, 'გაღმკლავებულად,
რადგან ისედაც ხალხში შფოთია
და შფოთის ერთ-ერთ შეთაურად გასახელებენ!
ასულს ასანდას არ ენდობიან...
რომ შენ ის ნახო...
მაშ შეუბრძვი შენს მწარე ზვედრს და მოემზადე!
ამიერიდან ჩვენ ერთმანეთს კელარ შევხვდებით!

(ცრემლებს აწმენდავს).

ჯ ა რ ნ ა — შე არასოდეს იმედს არ ვკარგავ!
ო ტ ი ა — ეგ იმედი ვაკნარტლებოდეს...
გეაზოვები გულდაწყვეტილია
(გადის)

ჯ ა რ ნ ა — იქნება მართლაც ჩვენ ველარ შევხვდეთ...
ახლა თქვენ წადით... მე წერილს დავწერ
და ჩემს ასანდას შენ წაუღებ, ჩემო ჯოდოლი!
მ ა რ ლ ა ნ ი ა — ღამე შევიძლებ ციხიდან გასვლას
და ხალხს ვაცნობებ...

ჯ ო დ ო ლ ი — დასტურ, მართალს ამბობს... გაეშვებით ამ დამცეს!
ჯ ა რ ნ ა — ვეღარ მოასწრებთ... მეორე რაზმი თუნდაც შეკრბათ,
შომზადებული ვაიხში, მთლად ამოხოცავს...

მ ა რ ლ ა ნ ი ა — მაშ ჯალათს მიგცეთ?!
ჯ ო დ ო ლ ი — ეგ არ მოსდება! კორძაია გაგვიშვებს ციხიდან!
ჯ ა რ ნ ა — თქვენ გინდათ, რომ ერთს ათასი შეეწიროს...
და ის ერთიც, საეჭვოა, თუ გედარჩება!
წადით ვიფარებ! — შევატყობინებთ.

(ჯოდოლი და მარჯხია გაღიან. ჯარის სხთლის შეჭვზე
წერს წერილს. შემოდის პირბადით შეზურვილი ქალი.)

ქ ა ლ ი — ალბათ ასანდას წერილსა სწერს...
(ყრუ ძაბლით)

ჯარნა

ჯ ა რ ნ ა — ენ ხარ შენ?
ქ ა ლ ი — ნუ მიმაღებ შე მოჩვენებად!
და ნურც იკითხავ ჩემს ვინაობას,
ვარ ვინმე ქალი, ვისაც კარზე პატარა სცემენ
და მოველ გიხსნა!
აი, ეს გასაღები ამ ციხისაა
და ისარგებლე!
შენი სიცოცხლე გადაარჩინე,
რომელიც ჩემთვის ძვირფასია არის!

ჯ ა რ ნ ა — მე თითქოს მართლაც ბედნიერი ვარ,
რადგან წე იგი მანთავისუფლებს,
ვინც ნოაწერა განაჩენს ხელი...

დ ე დ ო ფ ა ლ ი — მიცნო!
ჯ ა რ ნ ა — მიჩვენე ნამდვილი სახე!
დ ე დ ო ფ ა ლ ი — ნუ მოხოვ პირბადე ჩამოვიცილო!
ჯ ა რ ნ ა — მე მართლს დედოფალს ველაპარაკო!
დ ე დ ო ფ ა ლ ი — რაც ვარ მე ახლა, შემდეგ იგი აღარ ვიქნები,
მაგრამ რაც გსურს, მოვიხსნი საბურს...
შოლოდ ჯერ უნდა მიიღო ჩემგან ეს გასაღები
ეს მოგანიჭებს შენ სიცოცხლეს — ამის გთავაზობს
მოსიყვარულე ქალის ვუღი და რასაც ახლა
შევიძლებ შენთვის, იცნებ შემდეგ ველარ შევიძლო.
მთლე-მეთქი!

ჯ ა რ ნ ა — (გასაღებს ჩამოართმევს)
დიდი მადლობა მომიხსენებია!
დ ე დ ო ფ ა ლ ი — სახე პირბადით მე მეკუთვნოდა,
ხოლო ეს სახე

(პირბადეს ისღის)

არის დედოფლის!
ვისთანაც წელან შენ საუბრობდი,
ის აღარ არის შენს წინაშე...

ჯ ა რ ნ ა — ეგ უკეთესი!
ჩემი სიპართლე მიიღა ვუთხრა ჩემს ხელისუფალს
და მოვახსენო: არ მეკუთვნი საკვდილით დასჯა!

დ ე დ ო ფ ა ლ ი — ჩვენი კანონის წინაშე თუ დამხმარე ხარ?
ჯ ა რ ნ ა — არა არა ვარ!
ესოდენ დიდი ამაგი მაქვს ქვეყნის წინაშე.

რომ თქვენ პირადად პატუბა შეგძლოთ ჩემი.

დედოფალი — მე არა ნაკლებ მიუიქრია იმ შენს ამბავზე...
ჯარნა — მათ ნოქვენათ, თითქოს ვიზრახე, მაგრამ ცდებთან!
დედოფალი — მსაჯულთ ეკითხოს!
ჯარნა — თქვენ თვითონ განა მსაჯული არ ხართ?
დედოფალი — ნეტა იცოდე რაოდენს ტკივილს განიცდის გული
ნეტა იცოდე, რა უძლური ვარ.

ნოსიყვარულე ქალის გულმა შენ გზა გაგიხსნა!

ჯარნა — ამ გასაღებით?
ის გზა, რომლითაც ამას მივყავარ,
არის სირცხვილს და ნაძრახობის!
დედოფალი — განა არ კმარა, რომ მე შენზე კარგი აზრის ვარ?
ჯარნა — კარგი აზრისა ჩემზე უნდა თვით ხალხი იყოს!
ამ გასაღებით, ამ წყალობით კი
ვერ მოვიპოვებ დაკარგულ სახელს.
დედოფალი — სიდან შეიქმნა მაშ ბრალდებანი?
ჯარნა — აი, მაგ მოხეხს შე რომ არ ვამბობ,
მარტო მაგისთვის ძალგიძთ დამსაჯოთ!

(სარკმელს აღებს)

დედოფალი — რას სჩადი, ჯარნა?
ჯარნა — არა გაპარვას!.. დავ, ასრულდეს
სიკვდილით დასჯა!

(გასაღებს გადაადგებს)

წაიღოს იგი ენგურის წყალმა!

დედოფალი — ეგ რა სიგიჟე ჩაიღინე?
ჯარნა — ამ გულს უფლება ექნება, რომ თქვას სიკვდილის წინ.
ვტოვებ დედოფალს უმართებულოს
და თუ არ გინდა მოისმინო ეს საყვედური,
მაშინ შენ უნდა სხვა გზა ვენახა ჩემს დასახსნელად!

დედოფალი — (სისოწარკვეთილი) რომელი გზა,
რომ იმ საბუთით შენ გაგამართლო?
— შაღლობის გრძობამ და ქალის გულმა
რაც მიკარნახა.

მე, დედოფალმა, დავძლიე და შემოგთავაზე,
მაგრამ კანონმა რაც გადაწყვიტა.
მისი დარღვევის არ შემწევს ღონე
და მპატიე!

გულს არ უნდოდა განწირულობა...
პირველიდანვე შენ ვერ მიმიხვდი,
რომ შენთვის ვიყავ და დღესაც შენ ხარ,
ვისაც ვცემ პატავს, თუმცა შენ ჩემთვის,
როგორც ამბობენ, ავი იზრახე...
შენ ვერ ამჩნევდი, რომ დედოფალი შემოგხაროდა.
რომ მთელის გრძობით შეპყრობილ ვიყავ.
რომ მხოლოდ შენთვის...

— ღმერთო ჩემო, ამას რას ვამბობ? —
აღაძრა გული, მოგიტანე ის გასაღები.
რად გადაადგე?
რატომ არ იხსენ შენი სიცოცხლე,
თუნდაც იმიტომ,
რომ იქ ასანდა გელოდებოდა!
განა შენს სახელს იმდენი რა დააკლდებოდა.
რომ არ დაზოგე ვისაც უყვარხარ...
ვისაც სიცოცხლე შენი ახარებს?
რატომ ის მაინც არ შეიბრაღე?..

ჯარნა — ქურდულ გაპარვას არც ასანდა მომიწონებდა.
დედოფალი — მას ხომ უყვარხარ...
ჯარნა — კეთილშობილი საქციელისთვის!
დედოფალი — მაშ მპატიე!
ვწუხვარ და გული შემომპტირის!..
მინდა დავიხსნა, მაგრამ ხედავ რა უძლური ვარ!
ო, აღარ ძალმიძს...

(ცრემლს იმაგრებს)

მშვიდობით, სამუდამოდ...
(ხელახლაც იფარებს და სწრაფად გადის).

სამართი მცხერა

ღარბაზი

გაიოზი — ახლავე თუ არ მოაწერა განაჩენს ხელი,
საქმე რთულდება, შფოთი მატულობს!
აჯანყებულთა წინააღმდეგ ჯარი გავგზავნე;
ჯარნას სიცოცხლე ჩვენთვის ახლა საბრძოლვეოა!
ოტია — თავი დამანებე, გაიოზ, თავი!

გ ა ი ო ზ ი — კარზეა-მეთქი განსაცდელი
ო ტ ი ა — მე ჩემს სინდისთან პირნათლად ვარ
განსაცდელისა მას ემიწოდეს,
ვინც იმ განსაცდელს სხვას უშზადებდა!

(გადის. შემოდის თელი).

გ ა ი ო ზ ი — ბებერო, შენც მალე მოგიშორებ...

თ ე ლ ი — გაიოზ!

გ ა ი ო ზ ი — თელი, სად ხარ?

თ ე ლ ი — მე ხომ გამგზავნა დედოფალმა ჩარგაზისთან!

გ ა ი ო ზ ი — ვიცი, მერე?

თ ე ლ ი — ჯარნა მე ვნახე და გავახსენე,

რაც დედოფალმა დამიგვალა...

გავახსენე ბეჭედი, მაგრამ უარი მითხრა!

გ ა ი ო ზ ი — წადი, დედოფალს მოახსენე, რომ ღირსად არ სცნობს

სთხოვის რაიმე შეწყულება და არც ბეჭედი

გამოუგზავნა!

და ესეც უთხარ რომ მას, დედაკაცს, მასხარად იგდებს...

აშარს ეძახის და უზნეთს — ეს უთხარ მკაცრად,

რომ თმებს იგლეჯდეს სიბრანისაგან.

აბა, მაშ წადი! მოიცი, აგერ!

აქეთ მოდიან?

(შემოდის: დედოფალი, ოტია და ამალი).

დ ე დ ო ფ ა ლ ი — თელი, ძვირფასო!

მაშ ინახულე? მითხარა ჩქარა!

თუ ვახსენე, რა თქვა, მითხარ!

რა შემოთვალა?

თელი, რად დუმხარ?

გ ა ი ო ზ ი — საქმე რთულდება, დედოფალო, საქმე რთულდება!

დ ე დ ო ფ ა ლ ი — თელის აცალე...

გ ა ი ო ზ ი — თუ არ ისურვებ ხელის მოწერას,

მაშინ გვიბრძანე და კარს გავუხსნით,

მხოლოდ კი ვიტყვი:

უნდა სამარე გავითხაროთ ჩვენივე ხელით!

და წინასწარვე გავაუქმოთ ჩვენი წოდება!

ერთა მიბრძანე, რაღა არის კიდევ საეჭვო?

მას მოკვლა სურდა დედოფლისა! ეს ცხადი არის!

მას კავშირი აქვს შელიასთან! — ესეც ცხადია!

ის ხეზე ჰკიდებს შენს ერთგულებს
და ხელმძღვანელობს აჯანყებას! — ესეც ცხადია!
იქნებ მიზეზი სხვა რამ იყოს, რომ მას მფარველობ
(ეტიფრად)

თურმე ის ამბობს, ვითომ შენ გიყვარს...

ვითომ ბეჭედი მივიცია და ელოდები...

მაგრამ პასუხად, აი, ჰკითხე რა შემოთვალა...

მოახსენე! (თელი ხმას არ იღებს) არ გესმის, თელი?

თ ე ლ ი — დიახ, დედოფალო...

იგი იმდენად ამაყია და გულზევიადი,

რომ არ ინება...

გ ა ი ო ზ ი — რა დამბარა, ის მოახსენე!

თ ე ლ ი — მან დამბარა... რომ... არ ვიცი...

გ ა ი ო ზ ი — ხედავთ, ენას ვერ წარმოუთქვამს...

ის თქვენ გეძახით, მამატიეთ, აშარს, უზნეთს...

დ ე დ ო ფ ა ლ ი — (აგერ მკაცრად, მერე პირბრუნით)

გაიოზ, მაგას არ იტყოდა!

ო, დავიღალე და აღარ შემიძლიან...

მაგას არ იტყოდა!

გ ა ი ო ზ ი — დამიდასტურე... რომ შენ ვითხრა! დამიდასტურე!

(ინიშნებს თქვას სიცრუე)

თ ე ლ ი — დიახ, დედოფალო!

მან თქვა: უზნეთ და აშარი... დედაკაციო!

დ ე დ ო ფ ა ლ ი — ოხ, კმარა! კმარა! კმარა!

გ ა ი ო ზ ი — იმ გლეხს, უტიფარს, კარს გავუხსნი.

ოღონდ მიბრძანე!

და თუ გვაცოცხლა...

ჭუჭყიან კალთებს დაფუკოცნი! აბა, სხვა რა ვქნათ?

დ ე დ ო ფ ა ლ ი — (გონებადაკარგული)

მონიტოთ განაჩენი! მინ არ ისურვა... მინ არ დამზოგა

სხვისი გული... ვფიცავ, არ შესურდა განწირულიყო...

და თუ ხელს ვაწერ, საკუთარ გულის სიკვდილზე ვაწერ...

თელი! მან ჩემზე ნუთუ თქვა მართლა?..

და თუ იგონებ, მისი ცოდო შენ მოგვითხოს...

ვიყო მე დეთისგან ბატიებულდი...

(თითქმის გონებადაკარგული აწერს ხელს, გაიოზს გადასცემს. აგერ

სწრაფად გადის)

საყვედურით რად მიცქერ, ოტია!

თქვი და მამხილე, თუ მოვიქცე უშიშროებულად!
ო, აღარ ძალმიძს... (გადის ოტია მესდეს).

სურათი მათი

იგივე ღარბაზი

ჯოღოლი — მე ეს წერილი ასანდასთან გამოიტანა
ნეტა რას წერს? ალბათ, ეთხოვება სამუდამოდ!
საბრალო ჯარნა! საბრალო ასანდა!
არ სჯობია, ეიცოდე რას სწერს?
კიდევ არ ჩავეიარდე ცეცხლში.

წერის კითხულობს, ადგილადვილ იძინის:
„სული მეტობა“, „ეს რა ვაგივე“, „დედაჟ,
დედა“, შემდეგ ზურღება, ფიქრობს და იგვირგებს

დედოფალო! დედოფალო!
რის ასანდი! დედოფალს შეეხება!
ჰეი, მიბეწენთ დედოფალის ჩქარა მიჩვენეთ!

(შენიღას ამაღა შემოღია დედოფალი).

დედოფალო — რა ამბავია? ეინ ყვირის სასახლეში?
ჯოღოლი — დედოფალო! აი, ეს წერილი! ჩარჯაზიან დამეფალი
ასანდას გადაეცით! ბოდიში რომ წაეკითხე — კიდევ რწმუნ-
ნებულად ხომ არ ვარ შეთქი და... თქვენ შეგებებათ.

დედოფალი — (კითხულობს)
„შვიდობით, ჩემო ასანდა! შენდამი სიყვარული ბავალებდა
გავჩუშებულნიყავ და არ განეცა შენი საიდუმლო ზრახვები.
ბიძაშენს იმიტომ მივწერე წერილი, რათა ხელში ჩამეგდო,
როგორც საქართველოს ნოღალატე! მე რომ ის შემეპყრო,
ჩვენ ყველანი ზედნიერი ეიქნებოდით.
მისი ბრალია, რომ შენ გინდოდა მოგეკლა დედოფალი. მავ-
რამ მე ხელი შევიწილე. ესოდენ ძლიერია ჩემი სიყვარული,
რომ ვკვდები მოღალატის სახელით. თუ შენი სიყვარულიც
ჩემდამი ისევე ძლიერია, იძიე შური და მოსხვე ბიძაშენს... სამ-
შობლოს პოღალატე...“

(დედოფალს სული ეხულება, შემდეგ გონს მოღის)

ჩქარა კაცები! ჩქარა იფრინეთ სად არის ოტია!
ჰეი ჩქარა!

ჭაწვილო კაცო, ფრთები შეისხი.
ქარის დარაჯნო წადით სასწრაფოდ!
უთხარით ოტიას! უთხარით ვაიოზს.
აი, ბეჭედო...

(ძღვეს ბეჭედს)

შეჩერონ სიკვდილით დასჯა! შეჩერონ!
აქ მომიყვანეთ იგი ცოცხალი.
ჩქარა! ჩქარა!

(ჯოღოლი და მკვლელები გაღის)

მართალი აღამიანი განწირული ერთგულებისთვის!
რომ ვერ მიუსწრონ? რომ ვერ იქტარონ? ვაგლან მე მამინი
მე მოგვალ იგო, ჩემი ერთგული!...

(იბოქებს)

წმინდო მარია! დედაო წამებულო!
როდესაც ჰე შენი ჯვარზე გააკრეს,
ხომ ხსნა გინდოდა?..
მეც ვიტანჯები და კადმომხედე..
დაბრკოლება აღმოუჩინე!
ხელი შეუშალე!
გზა შეუბოჩე...

ნუ დაისჯება მართალი კაცი!
კოჩაია — (ყვირილით შემობრის) დედოფალო!

დედოფალი — ეინ ყვირის?
ეინ მიხრობს გამწარებული?

კიხის უფროსის ნუთუ დასაჯეს?
კოჩაია — მოღალატე ვარ!

დედოფალი — გეკითხები: უკვე დასაჯეს?
კოჩაია — ინებეთ ხმალი! (ხმალს იხსნის)

მე თქვენს წინაშე დამნაშავე ვარ,
რადგან ბრძანება არ შევასრულე...

დედოფალი — თ! გამაგებინე, რას ლაპარაკობ?
კოჩაია — ბესიას მეთაურობით ციხეს ხალხი შემოერთება.

მე რაც სინდისა მოამაგონა, ისე მოვიქცე!
რადგან ვაცოდი, მისი დიდებუა არც თქვენ გინდოდათ!

დედოფალი — (ფრკოლად)

კოჩაია, არა მესმის-რა! დასაჯეს ჯარნა!

კორძაია — ხალხს და ჩარგაზის გაეუხსენ ციხის კარი!
დედოფალი — ბედნიერო და კეთილო! შენ კარგო ადამიანო!
მითხარ, რით დაგაჯილდოვო!

(შეშობას გაიოზი, შემდეგ ოტია)

გაიოზი — აი, მოლაღატე!
აი, ეინ, გაუხსნა კარი აჯანყებულებს.
საზიზღარო!

(ხანჯალს იშოშლეს და კორძაიასკენ გაეჭანება,
მაგრამ დედოფალი შეაშინა ჩადგება).

დედოფალი — შეჩერდი! ჩამოართვით ხანჯალი: ავო! უმადურო!
ვერავო!

შენ ხარ მოლაღატე! შენ ხარ საზიზღარი!
ოტია — დედოფალო, თავს უშველე!
მოდის აჯანყებული ხალხი...
შურს იძიებენ, თავს უშველე!

დედოფალი — (თავგანწირული) იძიონ შურის!
რად გადაიქცა სიბრძნე თქვენი შურის ძიებად
და რად მოშხამეთ ტკბილი სიცოცხლე?

ოტია — დედოფალო, მე რა ბრალში ვარ?

დედოფალი — (გაიოზს) ო, შენ უგულო ადამიანო!
სხვას რომ სამარეს უწადადებდი, რად არ ფიქრობდი
ბედის უკუღმა მოტრიალებას?
რად არ ფიქრობდი, შესაძლო იყო
იმ სამარეში თვითონ შენვე შთავარდნილიყავ

გაიოზი — (სარკმლიდან)
ჩაკეტეთ გალავანი, მეციხოვნენო!

დედოფალი — არა! გახსენით გალავანი, მეციხოვნენო!
მოვიდნენ! მათი განაჩენა სამართლიანი იქნება!

(გარეთ ბრძოლა. შემოიჭრება ბასია)

ბასია — დამშვიდდით! დაწყნარდით!
ჩვენ ტყუილუბრალოდ მსხვერპლი არ გვეკირდება...
აგერ, მოუა და ის გაგასამართლებთ!
(შემოდის ჩარგაზია, მარღანია, ჯოდოლა, ხალხი და მხედრები, რომელ-
ნიც ენახეთ ნეორე მოქმედებაში). ჩარგაზია, შენ ჩვენი ძმადნაფიცო
ხარ, შენ ჩვენი
სარდალი ხარ, შენ ჩვენი მსაჯული ხარ, აქანდე
მე ეიცავ ხალხის მეთაური, შენთვის გადმომიცია

ჩემი უფლება — გაგვისამართლე!

ჯარნა — ჯოდოლი!

ჯოდოლი — იაო, იაო!

ჯარნა — აქ ვერ ვხედავ გაიოზ ბედისა!
გინდა ცოცხალი, გინდა მკვდარი, აქ გააჩინე!
(ჯოდოლი ვარზის, შემობრბის ასანდა)

ასანდა — ჯარნა! ჯარნა!

ჯარნა — ჩემო ასანდა!
ამიერიდან ბედნიერი ხარ.

ასანდა — აქ ვერ ვაქნებით ჩვენ ბედნიერი.
უნდა გავშორდეთ წყვეულ სასახლეს!
ახლა შევიცან შენი მიზანი!
აქ თანამგრძობი არ გეყოლება!
გავშორდეთ ჯარნა!

ჯარნა — არა, ასანდა!

ამ სასახლეში, ახლა უმეტეს დიდი საქმე მაქვს!
აბა, მისმინეთ!

დედოფალო მიაი!

ბატონისცენა დიდი მაქვს თქვენი...

და ნუ იფიქრებთ გვირგვინს ვინმე გეცილებოდეს.

ქვეყნის მმართველი ეწოდება იმ ადამიანს,

ვინც ღრმად შეიგნებს ცხოვრებას და ხალხის სურვილებს!

მე იმედი მაქვს ამას შეიგნებთ.

რავი ბოროტებს, ნაენე მრჩეველებს ჩამოგაშორებთ

და რომ კეთილად წარიმართოს ამქვეყნად საქმე,

თქვენ გეყოლებათ ხალხისაგან სხვა მრჩეველები!

აჰ, უცქირეთ (შემოაყავთ ბედი)

გარეთ თრიითინა, გულით ზღარბი, ენით მგესლავი!

მარღანია! წაუკითხე მას განაჩენი!

მარღანია — ჩვენ სწრაფად ვიცით!

შენ ხალხს სჩაგრავდი, აწიოკებდი.

კეთილს სდევნიდი. სთესავდი შხანს და ბოროტს

ამიტომ აი, განაჩენი!

(ღამბაზს დაახლოს)

დაიმსახურა!

გაიტათ მძორი!

(გააქვთ გვამი)

ასე! ჩვენ ნოერჩით ჩვენს საქმეს!

მტერი განადგურებულია!

საფრთხე აღარსაიდან გველს!
ახლა ჩვენ რა დავტრჩინა?
მანებდოთ ოჯახს!
დაუბრუნდეთ მინდვრებს და ყანებს!
სარჩო დაეგროვოთ მყუდრო ცხოვრებისთვის.
ასე არ არის?
მაგრამ ჩვენ რომ ოჯახებს მივაშურთ,
აქ ვინ დავტოვოთ?..
ბედიას ხელში და მისთანა აფთარების ხელში
გზა დედოფალთან დახშული გვექონდა,
ჩვენს გაჭირვებას ვერ შევზიგლებდით.
ახლა ეს ზღუდე ჩამოვიცილებთ,
გვინდა კეთილი მსაჯულთუხუცესნი და ამიტომაც
ხალხის სურვილით ასე გადაწყვედეს:
(ჩველას გადაათვალიერებს)
ოტიანს ჩვენთვის არაფერი დაუშავებია, ხომ მართალია?
ამიტომ დარჩეს ისევე მსაჯულად!

(ხალხი ადასტურებს)

კობია ქართუხუცესად!

(ადასტურებენ)

ჯოდოლი მეციხოვნედ!

(ადასტურებენ)

ბასია, ბადუკა და მათე, ოტაასთან ერთად
თავადთა და გლეხთა მსაჯულეზად:
უხუცესთა მეთაურად ჯარანა ჩარგაზია!
(ხალხი თიხის ავეირჩევია ავეირწყეა!)
ამის გარდა, რადგან ჩვენ გავიმარჯვეთ,
გვმართებს ზეიმი და სასწარული.
დედოფალო, ჩვენ გესურს ქორწინების გაღიხდა
აი, ნუფე ჯარნის და აი, ბატარძალი ასანდა!
დალოცეთ ესენი!

(დედოფალი ყვლიდან ოხნის ძვირფას საშუალებს და
ასანდას ყელს შეამკობს)

დ დ დ დ დ — ჩემო ასანდა და შენ ჯარანა... ხარონს ეს გულბ
თუმცა მან დიდი ნწუნხარება გამოიარა

კანგებას ვუძღვნი დიდ შადლობას, ასე დამთავრდა
შენს ბედს შეენატრი, ჩემო ასანდა!
ჩე შენთვის ცუდი არაოდეს არ მდომებია.
დღესაც, ძვირფასო, ხხარებდე
ჯარნასთან ერთად!
შეც თქვენთან ერთად დაქისრებული
სამსახური შემადღებინეთ
იჯოს მშვიდობა და ჩვენს შორის ბედნიერება!
ზ ა ლ ხ ი — ახარონ და იდეგრძელონი
მ ა რ დ ა ნ ი ა — მათე! შენ გაღასწერე ჯვარის
აბა, მანია! ბასია! დასძახეთ სახეიშო!

(მათე ასანდას და ჯარნას ხელიჩელს გადააჭდობიებენ და შინ მიუძღვის
სიმღერა და დამბახის სრულა).

დ ა ს ა ს რ უ ლ ი

1948—1950 წ.
თბილისი